

Comèdia
del gloriós

Sant Honorat

a cura de
Víctor Mulet Mas

COMÈDIA DEL GLORIÓS
SANT HONORAT

a cura de Víctor Mulet Mas

Ajuntament d'Algaida
Consell Insular de Mallorca
Algaida, 1999

© de la introducció, transcripció i notes: Víctor Mulet Mas.

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 1999. Amb la col.laboració de la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del Consell Insular de Mallorca.

© de les fotografies: Joan Capellà Galmés.

© de la coberta: Gabriel Salas Mascaró.

Coordinació de l'edició: Biblioteca Municipal d'Algaida.

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6. 07210 Algaida

Tel.: (971) 12 50 76. Fax: (971) 12 50 44

Adreça electrònica: algaida@ctv.es

Impressió: Impremta Moderna

C/ de sa Fira, 10. 07620 Lluçmajor

ISBN: 84-921508-4-X

Dipòsit Legal: PM 30-1999

Il·lustració de la coberta: Gravat d'una xilografia Guasp.

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre ni la seva coberta, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís dels titulars del copyright.

A na Joana, en Marc i n'Arnau.

*Al meu pare, Pere Mulet, que
tant m'ha ajudat en la transcripció i
interpretació de la comèdia*

SALUTACIÓ

La publicació d'un llibre és, sempre, un motiu de gran satisfacció. Ho és perquè reflecteix l'esforç i la tasca de l'autor; ho és perquè, en aquest cas, representa la continuïtat d'una línia de publicacions que va començar l'Ajuntament d'Algaida fa set anys i que amb aquesta entrega arriba al sisè volum de la Col·lecció Pere Capellà.

Aquest llibre recupera una obra teatral, perdonau-me si m'equivoc, inèdita als ulls dels algaidins, escrita per un autor anònim del segle XVIII i dedicada a sant Honorat, patró d'Algaida. La transcripció i anotació feta per Víctor Mulet ha de ser un estímul per engrescar els joves a la recerca i a la investigació de la documentació que directament o indirectament faci referència al nostre municipi.

El llibre de Víctor Mulet és un exemple a seguir; és el fruit d'un treball fet al seu temps d'estudiant que ens dóna l'oportunitat de conèixer, en aquesta obra hagiogràfica, les tradicions, costums i llengua que empraven els nostres avantpassats, ara fa més de dos-cents anys.

Sant Honorat, 1999

*Jaume Jaume i Oliver
Batle d'Algaida*

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	9
1. Procedència i cronologia	11
2. L'escenari	12
3. Argument	15
4. Anacronismes de l'obra	16
5. Els personatges	18
6. Els tres miracles	21
7. Mètrica.	23
8. Llenguatge i estil	24
9. Influències	26
10. Intencionalitat i valoració de la comèdia	27
11. La nostra edició	28
COMÈDIA DEL GLORIÓS SANT HONORAT	33
Pròleg	33
Primera jornada	36
Segona jornada	66
Tercera jornada	95
Epíleg	121

*Figura de sant Honorat del retaule de l'altar major de l'església d'Algaida.
Principis del segle XVIII. (Fotografia de Joan Capellà)*

INTRODUCCIÓ

1. Procedència i cronologia

Aquesta *Comèdia del gloriós Sant Honorat* la va descobrir el meu avi patern, Salvador Mulet, a l'Arxiu Parroquial d'Algaida. El meu avi va ser un gran aficionat a escorcollar papers vells i va investigar a fons tots els documents de l'Arxiu Municipal i de l'Arxiu Parroquial d'Algaida. El seu interès pels papers vells el va dur a transcriure bona part dels documents (tots els més importants) dels dos esmentats arxius; hi va dedicar una vintena d'anys, aproximadament des del 1936 fins a la seva mort, a la vora del 1960. Aprofitava aquests documents per incloure'ls en un *Kalendari Algaidí*, del qual feia unes quantes còpies mecanografiades que anaven destinades a uns pocs amics.

La comèdia en qüestió la va incorporar com a suplement al *Kalendari* de l'any 1953; això ens fa pensar que degué ser, més o manco, la data en què va descobrir-la.

Es troba en un manuscrit, tamany mig fol (370x150 mm.), pergamí, sense foliar, de l'Arxiu Parroquial, on figura amb el número 122. Aquest llibre comprèn un *Llibre de bal·les de 1720*, a més d'un *Llibre qui conté differents partides de grans emprats en lo any de 1771* i, ja al final, unes *Visites fore Vila* dels capellans, que comencen el 1773. La comèdia, que ocupa 21 fols, es troba precisament al final del manuscrit, immediatament abans de dites *Visites*, la qual cosa ens ajuda a situar la data de la transcripció de la comèdia. Ambdós documents semblen escrits per la mateixa mà.

Sens dubte aquest llibre pertanyia primitivament a l'Arxiu Municipal, on en trobam bastants del mateix format i de similar contingut. Pels motius que fossin, el llibre va passar a l'Arxiu Parroquial ja en el segle XVIII i qualque capellà va aprofitar les pàgines en blanc que tenia per transcriure-hi la comèdia i també per apuntar-hi les visites pastorals que es feien als malalts i vells de fora vila. Pensam que aquesta suposició no és arriscada; de fet,

hi ha altres manuscrits que, pel seu contingut, es veu que corresponen a l'Arxiu Municipal i passaren al de la Parròquia.

El llibre es troba en bon estat, ben conservat. El caràcter de lletra no és de difícil interpretació, llevat d'uns quants passatges dubtosos. Els problemes d'interpretació són deguts, bàsicament, a l'ortografia del text, del tot caòtica, i també a la unió i separació de paraules en contra de la normativa actual. Hi ha passatges mal transcrits, però no sabem si atribuir-ho a negligència del copista o al fet que ho transcrivís de memòria i aquesta no fos prou segura.

Del copista no en sabem res; segurament degué ser el rector (potser el rector Francesc Togores, que va morir el 1771, o Pere Torrandell, que va ser nomenat rector d'Algaida el 1772) o un vicari dels que regien la parròquia d'Algaida cap al 1770.

El fet que aquesta comèdia hagi estat localitzada precisament a l'Arxiu Parroquial d'Algaida té una explicació ben senzilla: Sant Honorat és el patró del poble i en el seu terme, en el Puig de Randa, es troba una ermita -la més antiga de Mallorca- sota la invocació d'aquest Sant.

2. L'escenari

Les acotacions no ens donen cap indicació referent a quina és la situació de l'escenari ni tampoc de la seva decoració. D'entrada tot fa pensar que l'escenari és totalment buit, fet que permetria representar escenes d'interior i d'exterior sense necessitat de fer un canvi de decoració.

Així, la primera jornada s'inicia, encara que no es digui, dins la casa del Pare del Sant. No hi ha, però, -o al manco no s'indica ni al text ni a les acotacions- cap mena de decoració pròpia d'un interior. De fet, quan es fa necessari qualsevol tipus de mobiliari per a la representació, a les acotacions s'assenyala que s'ha de treure en aquell precís moment:

(*Se ha de treure una taule y dos cadires, tinter y plome, y se han de asentar los dos Doctors*) Fol 5r.

I de la mateixa manera, es treu d'escena quan ha estat utilitzat:

(*Van-se'n los Doctors y amaguen la taulé*) Fol 5r.

Malgrat tot, cal assenyalar una acotació, anterior a tot això, en què s'indica:

(*Va-se'n y dexe el capell*) Fol 2v.

És lícit pensar que el deixa damunt una taula, una cadira,... -encara que també pot deixar-lo en terra-. Però no se'ns havia indicat la presència d'aquest mobiliari i, per altra banda, quan aquest és necessari -com ocorr poc després (cites anteriors)- es treu expressament. Deixem-ho, per tant, com una desconexió, una de tantes que trobarem al llarg de l'obra.

Tampoc no se'ns ha indicat res, però l'escena ha passat d'un interior a un exterior. Valgui si no, per demostrar-ho, aquesta cita:

(*Va-se'n al Bobo. Don Lluís ha de tocar a la porte y dir*)
Fol 6v.

Si toquen a una porta, és evident que són fora. I això ens presenta un altre element: la porta. Tampoc no sabem si realment hi ha una porta a l'escenari (la mateixa que era de sortida a l'escena d'interior i que ara és d'entrada a una figurada casa), o si simplement l'actor es dirigeix a un lateral de l'escenari i simula l'acte de *tocar a la porta*. (Ens inclinariem per aquesta segona possibilitat, ja que l'entrada i la sortida dels personatges a escena es deu fer per aquests laterals -o al manco no s'indica que es faci per cap porta).

I passam així a la segona jornada. Novament l'escena se situa en un exterior, i apareix una nova dada referent a l'escenari:

(*Diu une veu a la part esquerre de darrera la cortine*) Fol 8v.

(*A la part drete diu*). Fol 8v.

(*Surt un dimoni ejagut prop de le cortine y diu*). Fol 9r.

Aquestes acotacions fan pensar en la presència d'una gran cortina, uns domassos, envoltant tot l'escenari. Això, a més de simplificar la decoració, eliminaria el seu canvi per a escenes d'interior i d'exterior (canvi que, com em vist, no es fa).

Una altra acotació diu:

(Se ajonolle devant un Christo) Fol 10v.

Tenim, per tant, un altre element decoratiu. Novament ens hem de plantejar si aquest element ha estat sempre present, si el treuen en el moment que es fa necessari, o, inclús, si simplement s'ha d'intuir la seva presència. La manca de situació concreta de l'escena en un lloc determinat fa pensar que no deu haver-hi cap element decoratiu permanent i que, per tant, el "Cristo" és tret expressament per a aquesta escena, encara que no s'indiqui com en altres ocasions. De totes maneres, un element decoratiu com aquest, que no destorbaria per res els personatges mentre representen l'obra, podria ser sempre present, potser penjat en els mateixos domassos.

Novament es presenta la possibilitat del pas d'una escena exterior a una interior:

(Surten quatre moros ab quatre cadires y el Sant) Fol 11r.

Com havia passat abans, el canvi de decoració per passar a una escena interior es limita al fet de treure el mobiliari propi d'aquest interior (en aquest cas, quatre cadires) en el moment precís. I de la mateixa manera, es tornarà a l'escena exterior quan aquest mobiliari és tret de l'escenari.

Finalment, entram a la tercera jornada, que s'inicia amb la següent acotació:

(Surt el moro fadrí a pasetjar-se per el cadefal ab son criat)
Fol 14v.

Tenim, per tant, la configuració de l'escenari: un cadafal, elevat, envoltat per una cortina, com única decoració. L'escena és

exterior, i es passarà a una escena interior amb el mateix procediment vist anteriorment:

(Posen taule los chriats y el Bobo dóne aygiie mans) Fol 16r.

El mobiliari es treu a escena quan és menester. I el pas a una nova escena exterior s'aconsegueix mitjançant el procediment d'enretirar el mobiliari:

(Se axecan y surten los criats y el Bobo a llevar la taule)
Fol 17v.

No ens queda més remei, per tot això, que imaginar-nos un escenari, si no buit del tot, pràcticament lliure d'elements decoratius.

3. Argument

Després del Pròleg, en què se'ns presenta l'obra i la intenció amb què s'ha escrit, l'argument es desenvolupa de la següent manera:

Acte I:

Comença exposant la preocupació dels pares del Sant, mahometans, pel fet que, abans de tenir el fill, ja el senten plorar dins el ventre de la mare. Dos estudiants, dos *doctors* (típics *pícaros*) diuen que serà un sant que convertirà molts de moros. Davant aquesta revelació, alguns personatges ja es converteixen al cristianisme: Bobo, Maria. Seguidament, i fins al final d'aquest acte, segueixen tota una sèrie d'escenes còmiques al voltant del graciós, amb les inevitables garrotades. El tema del Sant s'oblida totalment.

Acte II:

Presentació del Sant (a través d'un monòleg) i intent dels dimonis d'evitar la seva vocació i fer-lo caure en el dubte. Bobo també es vol fer sant. Sant Honorat obra el seu primer miracle:

converteix quatre moros. Bobo també vol fer un miracle, però no se'n surt. Segon miracle del Sant: fa parlar un mort per salvar la vida d'un condemnat al qual s'acusa, erròniament, de ser l'assassí.

Acte III:

Es presenta el tema del casament d'un duc. Escenes gracioses entorn del dinar de noces. Es presenta Sant Honorat per convertir-los. Tercer miracle: per tal d'aconseguir el seu propòsit, fa sortir aigua de l'argila. Mort i glorificació de Sant Honorat.

4. Anacronismes de l'obra

Malgrat el títol de l'obra i la intenció de la comèdia -glorificar Sant Honorat-, fa la impressió que l'autor desconeixia per complet les dades reals de la vida del sant. Sant Honorat correspon al final del segle IV i principis del V. Pertanyia a una família consular, que es va establir a la Gàl·lia; es va convertir al cristianisme juntament amb el seu germà Venanci. Sembla que els dos germans emprengueren un viatge a Grècia amb la idea de dur una vida eremítica en algun monestir d'aquelles contrades. La mort de Venanci va fer que Honorat es decidís a tornar a casa seva i, segons sembla, es dedicà a la vida retirada prop de Frejus. Poc després s'establí a una de les illes de Lerins, pràcticament desèrtica, que actualment es diu Sant Honorat; això era devers l'any 400. Aviat va tenir bastants deixebles i fundà un monestir on aplicà una regla semblant a la dels monjos d'Orient que havia conegut durant el seu viatge a Grècia. La fama de saviesa i santedat que va aconseguir contribuï al seu nomenament com a arquebisbe d'Arlès l'any 426, càrrec que va exercir durant uns tres anys, fins a la seva mort el 429. El va succeir Sant Hilari d'Arlès, el qual va dedicar-li un notable panegíric.

Dels escrits de Sant Honorat s'ha conservat molt poca cosa: s'ha perdut la regla del monestir de Lerins, com també uns sermons sobre la Trinitat. Només es conserva una *Exhortació* di-

rigida al prefecte de les Gàl·lies, escrita poc abans de morir. Tots els goigs populars del Sant el destaquen com un prolífic autor de miracles.

L'autor de la nostra comèdia, com dèiem, sembla desconèixer els fets històrics. Per començar, el fa fill d'un matrimoni moro i a la comèdia es dedica a la conversió de mahometans i viu entre ells, quan realment no va estar mai en terres musulmanes ni va poder combatre la religió mahometana, entre altres raons de pes perquè encara no existia. És clar que aquests moros conviuen amb un Vicari General i el seu patge, amb dos estudiants i amb un enagista, un jesuïta encarregat d'ajudar a ben morir un condemnat a mort. L'anacronisme de l'enagista és desmesurat, ja que faltaven més de mil anys perquè es fundàs aquesta Companyia. Ara bé, aquesta incongruència potser sigui un detall significatiu a l'hora de localitzar la data de composició; recordem que l'orde dels jesuïtes fou suprimida a França el 1764 i que el Papa Clement XIV declarà la supressió total el 1773. Sens dubte un fet com aquest degué produir una gran commoció en aquell temps; i aquestes dades coincideixen amb les que trobam en el manuscrit en què hem localitzat la comèdia. Si la comèdia es va escriure per aquests anys, no és estrany que l'autor hi introduís un enagista (recordem que la paraula deriva de *Ignacista*, de Sant Ignasi) contravenint el rigor històric.

Quan parla de convertir infeels, l'autor fica en un mateix sac moros i luterans, inclús en algun moment sembla identificar-los; com també confon moro i turc, si bé aquesta darrera denominació la utilitza forçat per la rima amb la paraula *duc*.

Parla també de la confusió que hi ha en *lo regne de España* i trobam una al·lusió a la rivalitat entre canamunts i canavalls.

Pensem que no cal insistir més en aquest aspecte dels anacronismes, que són abundosos i continus. Com a anècdota, fixem-nos en el que es produeix quan Alí diu:

*...però en llevar-me es tabac
no estich bo de tot lo die.*

Potser només hi ha un detall que podem considerar autèntic pel que fa a la figura de Sant Honorat: al final de l'obra, una acotació diu que el Sant va vestit d'arquebisbe. L'explicació és clara: totes les representacions del Sant -gravats, escultures- el mostren vestit d'aquesta manera.

5. Els personatges

La incoherència del text en conjunt també es reflecteix en aquest apartat. Això fa que sigui difícil de dir quins són exactament els personatges de la comèdia, que contràriament al que és normal en els manuscrits d'aquest tipus d'obres no els du relacionats al principi, sinó que ho fa al començament de cada jornada.

En primer lloc, n'hi ha que surten diverses vegades amb el nom lleugerament canviat. En segon lloc, els que surten a cada jornada no es corresponen amb els que s'assenyalen al començament.

Amb tot, i descomptant el personatge que recita el Pròleg -que per altra banda deu ser en Bobo, encara que no s'especifiqui-, podríem aventurar que són 27 els personatges que parlen. Analitzem-ho jornada a jornada.

Primera jornada:

Com a personatges que intervenen en aquest acte s'assenyalen els següents: Pare del Sant, una criada, Bobo, Patge del Vicari General, Mare del Sant, dos criats, Vicari General, dos estudiants.

Són, per tant, deu els personatges enumerats. En aquest cas coincideix amb els que surten a escena. Cal tenir en compte, però, que Amet i Bobo són el mateix personatge, que la criada apareix amb el nom de Mariam i Maria, i que un dels dos criats, Bar,

apareix també amb el nom de Baria (Bar segurament n'és l'abreviació).

Segona jornada:

Aquí hi ha una clara diferència entre els personatges que s'assenyalen i els que després surten. Al començament de la jornada es diu que els personatges són: el Sant, dos pobres, dos dimonis, moro casat, moro fadrí, mora casada, mora fadrina, barquer moro, Alí (moro), capellà.

En realitat, però, d'aquests dotze personatges no surten els tres darrers (barquer moro, Alí i capellà), mentre sí ho fan en Bobo, un enagista, un sentenciat i un mort. Són, per tant, tretze els que surten a escena, tenint en compte també que els moros i mores casats i fadrins apareixen amb la denominació de moro 1, moro 2, moro 3 i moro 4.

Tercera jornada:

Aquí els enumerats al principi són: Sant Honorat, Bobo, dos ducs, dos criats, una dama, sa filla. Són vuit personatges als quals cal afegir el capellà, que es presentava com a personatge de la jornada anterior, on no sortia. Al final també es diu que surten *dos o tres capellans*, però com que no intervenen en cap diàleg no els inclourem amb la resta dels personatges. El mateix succeeix amb el minyó mort de la segona jornada. Ho deixarem, per tant, en nou personatges.

Vegem ara quins són els punts més obscurs pel que fa als personatges. En primer lloc, trobam que hi ha un personatge que ens queda *penjat*: es tracta del barquer moro, assenyalat com a personatge de la segona jornada. Hem vist que són bastants els personatges enumerats al començament de les jornades que després no apareixen; però eren personatges de l'obra, sortien en un altre acte (Alí i el capellà, per exemple, no surten a la segona jornada, però sí que ho fan en algun altre acte).

Un segon punt obscur és el personatge Bar. Hem vist que a la primera jornada també hi apareixia com Baria, i hem intuït que el primer nom era una abreviació del segon. A la tercera jornada, però, trobarem un altre personatge que es diu Bareta, i novament la intuïció ens fa pensar que es tracta del mateix personatge, una intuïció recolzada ara per una sèrie de detalls: la semblança del nom, l'ofici de criat que té sempre i el fet de tenir com a company el mateix personatge; a la primera jornada hi ha dos criats, Alí i Bar (Baria), i a la tercera jornada hi torna a haver dos criats, Alí i Bareta.

El tercer punt obscur és el fet que els personatges que a la segona jornada s'assenyalen com moro casat, moro fadrí, mora casada i mora fadrina se'ns presentin amb la denominació de moro 1, 2, 3 i 4, mentre que els dos ducs que s'assenyalen a la tercera jornada es denominin moro casat i moro fadrí, amb la presència després de la dama i sa filla, que serien la mora casada i la mora fadrina respectivament. És molt possible que els quatre moros (aquesta hauria de ser la denominació que se'ls donàs) que apareixen a la segona jornada fossin representats pels mateixos actors (que sempre havien de ser homes, inclús per als personatges femenins) que a la tercera representen els ducs, la mare i la filla. En tot cas, són personatges diferents i com a tals els comptabilitzarem.

Després d'aquesta petita explicació, podem dir que els 27 personatges de la comèdia són: Mare del Sant, Pare del Sant, Sant Honorat, Bobo (Amet), Maria (Mariam), Alí, Bar (Baria, Bareta), Vicari General, el seu patge, Diego, Lluís, enagista, sentenciat, mort, coix, mendigo, dimoni 1, dimoni 2, moro 1, moro 2, moro 3, moro 4, duc-moro casat, duc-moro fadrí, mare, filla, capellà.

El personatge central és en Bobo, el graciós (que de fet és l'únic personatge que apareix als tres actes), fet que ens demostra que ens trobam en una època en què els elements profans inundaven les obres de caràcter religiós. És el personatge que aguanta tota

l'obra, el que fa avançar l'acció, tal vegada perquè l'autor no tenia la capacitat de construir tota una comèdia entorn de Sant Honorat, de qui realment coneix ben poca cosa. Així, sempre apareixerà el Bobo per donar un sentit còmic a les escenes, fins i tot a les més serioses inicialment, que són les que protagonitza el sant, ja sigui intentant imitar-lo a l'hora de fer miracles amb la seva intenció de fer-se també sant però amb la condició de no fer penitència, ja sigui mostrant la seva incredulitat enfront del fet que Sant Honorat, que és un convertit, pugui fer miracles mentre que ell, que sempre ha estat cristià (això és el que diu, però hem pogut comprovar que es converteix al principi de l'obra) no ho aconsegueix.

El que pretén aquest personatge és viure bé, menjar i beure a voler, i per això es farà passar per moro o cristià segons li convengui. Totes les seves accions tendran com a resultat una escena còmica i seran el contrapunt de les de Sant Honorat, de manera que es crearà un contrast entre aquests dos personatges que servirà perquè al final de l'obra ens sigui presentada, precisament en boca del Bobo, la moralitat: Sant Honorat ha duit una vida exemplar i serà recompensat al cel, mentre que els pecadors, és a dir ell mateix, es veuran castigats amb les penes de l'infern.

Tots els personatges són absolutament plans, no presenten cap mena de complexitat psicològica, i la seva acció anirà sempre emmarcada dins una mateixa línia.

No es diu res quant al vestuari dels personatges; simplement sabem per qualque acotació que duen capell, capa, espasa, mantell, etc. Al final, a la glorificació de Sant Honorat, aquest va vestit d'arquebisbe. I ben poca cosa se'ns diu dels gestos, actituds, reaccions, etc. I és que les acotacions són molt simples i poc explícites.

6. Els tres miracles

Com ens diu l'actor que recita el Pròleg, davant la impossibilitat de representar els innombrables miracles que va obrar Sant

Honorat, només se n'escenificaran tres. El tractament que se'ls dóna dins l'obra ens demostra una vegada més que els aspectes religiosos de la comèdia són en certa manera secundaris i deixen el protagonisme a altres escenes més aviat profanes i còmiques protagonitzades pel Bobo. Anem a comprovar-ho.

El primer miracle que es representa és al conversió de quatre moros (fols 22-23). Només una curta escena es dedica a aquest miracle, que esdevé amb un simple discurs del Sant; amb uns pocs versos aconseguix una conversió gairebé automàtica. Abans, un monòleg còmic de Bobo, que es vol fer sant sense fer cap sacrifici ni penitència:

ab un norrès seré sant,
1055 emperò de tant en tant
he de mester companetje.
Jo molt bon sant vull tornar,
però no em toqueu se panxe;
en estar sense menjar
1060 jo ja no vull tal partit.

Després ve l'intent de Bobo, evidentment fracassat, de fer un miracle: ressuscitar un minyó. Quan veu que aquest no s'aixeca li vol pegar garrotades per comprovar si és mort o l'enganya.

El segon miracle (fol 27) consisteix a fer parlar un mort. Estan a punt de penjar un home al qual s'acusa d'haver assassinat una persona i Sant Honorat fa que la víctima, parlant des de la tomba, salvi l'acusat.

El tercer miracle (fol 37) és fer sortir aigua de la terra. Sant Honorat ho aconseguix després de dos intents fracassats, i només quan demana ajut a la Mare de Déu. Amb el miracle fa que quatre moros renunciïn al seu déu Mahoma i acceptin com a únic vertader el de Sant Honorat.

7. Mètrica

En total, la comèdia consta de 2.059 versos distribuïts de la següent manera: Primera jornada, 715 versos; Segona jornada, 715 versos; Tercera jornada, 613 versos; Epíleg, 16 versos.

La mètrica de la comèdia és senzilla: està escrita tota ella a base de tirades irregulars de versos heptasil·làbics amb rima consonant; les estrofes són de quatre a deu versos, amb predomini de quartetes creuades, quartetes encadenades i quintetes. El còmput sil·làbic no sempre és exacte: de fet hi ha versos hipermètrics i -cas no tan freqüent- n'hi ha d'hipomètrics. La rima també presenta irregularitats i llicències; per exemple, ens trobam amb nombroses rimes falses del tipus *consirós/plors*, *dos/repòs*, *señor/cor*, *emperò/raó*, *repòs/fos*, *pasetjar-se/serviré*, etc. És clar que l'accentuació dels composts tipus *dar-li*, *pasetjar-se*, etc. exigeixen una accentuació aguda, com també ho és la del vers *libera me Dominé*. Trobam la rima *home/com* que obliga a la lectura d'*hom* en lloc d'*home*. I així podríem enumerar altres llibertats mètriques de l'autor.

Hi ha algunes estrofes monorimes que palesen una certa imperícia de l'autor, com per exemple la següent en què uns versos rimen en consonant i tots ells en assonant:

Com jo pens, los meus jermans,
que nosaltres, de pecats
30 y de culpes carregats,
hajem de representar
los seus portentos tan grans,
com dich, millor és callar.

També hi ha casos en què resulta evident l'equivocació del copista. Així, els darrers versos de la primera jornada estan d'aquesta manera en el manuscrit:

Amet: Prou, ja no may en tendreu,
prou, ja me n'heu pegades trente.
Vic[ari:] No li cal pegar pes ventre.

(Surt el bobo)

Amet: 715 Valgen Déu, y què cou!

Sembla clar que haurien d'anar així:

Amet: Ja no may en tendreu prou,
ja me n'heu pegades trente.

Vicari: No li cal pegar pes ventre

Amet: Valgen Déu, y que cou!

D'aquesta manera -i deixant de banda la rima visual *trente/ventre*- queda resolta la irregularitat de rima i també l'excessiu nombre de síl·labes del segon vers.

8. Llenguatge i estil

El llenguatge de la comèdia és el d'un glosador lletraferit. Les formes més corrents són les populars i vives, típiques del glosador, però es pot apreciar un cert intent de fer un text de certa dignitat, incorporant al llenguatge una sèrie de formes supradialectals. Això s'aconsegueix amb la utilització d'arcaïsmes, de cultismes i de castellanismes i formes que s'allunyen d'aquest parlar popular.

Entre els arcaïsmes trobam exemples com *fee*, *puis*, *certuïnement*, *cuitar* (usat en sentit de *frissar*), *cresar* (crear), *Cresador* (Creador), *vosestè*, *batitzar*. I entre els cultismes, *profanitat*, *loqüència*, *llatzèria*.

Els castellanismes més remarcables són: *portentos*, *antes*, *olvidar*, *Dios*, *amigo*, *modo*, *consuelo*, *primor*, *cavallero*, *tonto*, *rudo*, *bellaqueria*, *arrocar* (arrojar), *señores*, *àsperes*, *cetro*, *hacienda*, *esta*

estos, regalos, sigle, mendigo, agordar, divino, acerat, alcançar, borratxo, paloma, tracto, contentos, menos, silla. No són molts si tenim en compte la llargada de l'obra (2.055 versos) i el caràcter popular de la mateixa.

L'article d'ús normal és el literari, encara que moltes vegades en la forma neutra *lo*. Així trobam *el passat i el mal viure, l'ullet, la raó, la veritat*; però, *lo meu cos, los dos criats*, etc. En algunes ocasions apareix l'article salat: *es camí, es cor*, però són casos molt esporàdics que inclús es podrien considerar errors del copista.

Pel que respecta al verb cal remarcar:

-La presència de les formes de subjuntiu en -a, -es: *puga* (pugui), *escriga* (escrigui), *vulla* (vulgui), *fassa* (faci), *torbes* (torbis), *rendíssem* (rendíssim), etc.

-L'alternança de formes verbals correctes amb incorrectes, inclús en un mateix verb: *dient-me*, però *prenguent*; o dialectals: *donau-li*, però *dau-li*.

-La construcció dels temps verbals compostos del present amb l'auxiliar *esser* en lloc d'*haver*: *som-me passejat, vos sou fets, sou volgut, m'hi fora adormit*, etc.

-La concordança del participi és la construcció habitual: *em sou agradada, vos sou fets...*

-L'ús alternatiu de grafies *vui/vull, tenc/tinc...*

Hi ha també jocs de paraules: per exemple quan un personatge diu *jo no bad* i s'estableix un equívoc entre els significats *badar* i *batre*.

Trobam també expressions vulgars del tipus *que em bes es cul Mafumet*, així com interjeccions eufemístiques com *perdes, cap de tal, cap de des* i altres.

En conjunt, un llenguatge popular i àgil entremesclat amb uns elements més literaris i cultes. De fet l'autor devia tenir certa cultura, ja que emprava construccions llatines (*libera me Domine*) i fa

referència (*llegir et semperi*) a la gramàtica d'Andreu Semperius, llatí autor d'una gramàtica que devia ésser d'ús normal en totes les escoles de l'època si tenim en compte les nombroses edicions que varen fer-se.

El resultat és un llenguatge col·loquial, viu i directe, amb abundants formes vulgars i dialectals, dirigit a divertir el públic amb uns personatges populars i típics.

9. Influències

Són nombrosos els elements que ens demostren la influència de la comèdia castellana.

Per començar, tenim la divisió de la comèdia en tres jornades seguint la innovació introduïda per Lope. Evidentment, s'elimina la regla de les tres unitats: recordem que en el primer acte s'anuncia el naixement del Sant i la comèdia acaba amb la seva mort. Quan hem parlat de l'escenari, hem comentat els continus canvis de llocs de representació, interiors i exteriors. La mescla d'elements còmics (tots aquells en què intervé el Bobo, que són la majoria) i els seriosos (les intervencions de Sant Honorat) és constant tot al llarg de la representació.

També és palesa aquesta influència en la figura del graciós. Hi ha, però, una diferència notable: el graciós, que a la comèdia castellana és un personatge important però sempre secundari i al servei de l'acció principal, aquí es converteix en l'autèntic protagonista i sobre ell recau el pes de la comèdia.

No falten les escenes de galanteig, encara que molt simples i tractades de manera molt superficial, gairebé infantil (festeig entre Bobo i Maria). Tenim també les temptacions que el dimoni fa a Sant Honorat intentant que dubti de la seva fe. No oblidem tampoc que els dos estudiants -que per cert tenen uns noms ben castellans, Diego i Lluís- estan a prop dels *pícaros*.

Ja hem parlat de tota una sèrie de castellanismes localitzats a la comèdia.

A pesar que es tracti d'una comèdia de sant, són importantíssimes les influències dels entremesos, gènere molt cultivat durant el segle XVIII i part del XIX. Tots els ingredients de l'entremès els tenim aquí: bregues, garrotades, malentesos, enganys, jocs de paraules, etc., tot allò que pot produir les rialles, la gaubança i la diversió del públic.

10. Intencionalitat i valoració de la comèdia

Pel que es diu al Pròleg, sembla que la principal intenció de la comèdia és de donar a conèixer al poble Sant Honorat, que en el cas del públic d'Algaida és el seu patró. Es fa una menció a la necessitat d'honrar el sant:

“y axí lo que importe és
tenir gran atenció
y tenir devotió
en aquest Sant Gloriós.
(...)
per honrrar Sant Honorat”.

Sembla com si es queixàs d'una manca de devoció al Sant, impressió que queda ratificada a l'Epíleg:

“...és cert que Sant Honorat
en el cel serà molt honrrat,
encareque és veritat
que así no se'n fa cas”.

Efectivament, la devoció que a Algaida es té pel seu patró és escassa; potser perquè es coneix poc la vida d'aquest sant forà.

Sembla, però, que, per damunt de tot això, la principal intencionalitat de l'obra és de divertir. Ja hem dit que dels dos caires que presenta l'obra (el seriós i el còmic), aquest darrer passa

a un primer terme i comprèn la major part de la representació. El personatge del Bobo esdevé el protagonista i la comèdia es queda a mig camí entre *comèdia de sant* i *entremès*.

És possible que l'obra fos representada per les festes del sant, el 16 de gener, però no hem trobat cap dada que ens permeti afirmar-ho. Els documents no parlen de representacions teatrals a Algaida, però hi devia haver una certa afició com ho demostra l'existència al poble d'altres manuscrits que recullen obres de teatre. Concretament, un de l'Arxiu de Can Mulet que inclou una sèrie d'entremesos. En qualsevol cas, es devien fer a l'aire lliure, a les places o a cases particulars, perquè aleshores estava prohibit tot tipus de representació a l'interior de les esglésies.

Podríem comparar aquesta comèdia amb les comèdies de sants d'en Tià de Sa Real que, si fa no fa, és de la mateixa època? Llevat del fet de pertànyer a un mateix teatre hagiogràfic, les diferències són notables. En Tià de Sa Real demostra una informació bastant verídica de la biografia dels sants protagonistes de les seves comèdies i no cau en els flagrants anacronismes que hem detectat en la Comèdia de Sant Honorat. Hi ha coincidències en el llenguatge, en l'ús de castellanismes i de formes dialectals, en les vacil·lacions entre alternances d'una mateixa paraula, etc. De totes formes, l'autor de la nostra comèdia és més descurat, no posseeix tanta habilitat per versificar i la seva tècnica teatral és molt primària.

Finalment, volem fer constar que en cap obra de les que hem manejat hem trobat cap referència a una comèdia que tengui com a protagonista Sant Honorat.

11. La nostra edició

Seguint les normes habituals en aquests tipus d'edicions, hem adoptat els criteris següents:

Hem respectat escrupolosament el text.

Hem regularitzat l'ús de les majúscules i de la *i* i la *j*.

Hem desenvolupat, sense posar-hi claudàtors, les abreviatures que apareixen al text, i hem mantingut la mateixa grafia que s'hi feia servir quan no s'abreujaven: s[eño]r, V[ose] M[erced], etc.

Les acotacions teatrals de l'autor van entre parèntesis i en lletra cursiva.

Hem adoptat l'accentuació, l'apòstrof i el guionet de la normativa catalana actual. Per aquesta raó no hem accentuat els pronoms febles que en fonètica mallorquina són tòpics. Usam el punt volat per indicar les elisions que avui en dia no tenen representació gràfica i per a la grafia actual de *ela geminada*, que al manuscrit apareix grafiat *ll*.

Pel que fa als passatges d'interpretació dubtosa, hem procurat explicar-los amb notes a peu de pàgina, si bé no sempre hem arribat a trobar un sentit acceptable.

Per acabar, volem manifestar la nostra satisfacció pel fet que la primera edició d'aquesta Comèdia del Gloriós Sant Honorat, es publicui en una col·lecció algaidina com és la Col·lecció Pere Capellà. Semblava el més adequat tenint en compte que aquí és on s'ha conservat i que Sant Honorat és el patró del poble.

D'altra banda hem de lamentar que la part històrica del nostre Arxiu Parroquial hagi estat traslladada recentment a l'Arxiu Diocesà. Una part del nostre patrimoni històric, com la comèdia que us presentam a continuació, sembla que ja no és tan nostre.

Comèdie de Sts S^{nt} Honorat Prólech

Pare del S^{nt}   Mare del S^{nt}
Une Criade   Dos Criats
Bobo   Vicari General
Paje del Vicari G^l.   Dos Estudiants
Estos son los Personatjes de la primere
Jornade

S^{nt} Molt Illustriſſim Señor
vui se han de representar
los grandiosos dolors.
que nostron Sant va pasar

Y als Miracles tans grans
que obrave cade die,
axí que los Christians
ell tan gran bé los volie

Que dexà tots los diners
y las pompes que tenie
sols perq^e Christià es fes
y perq^e servir pogués
a Jesús y a Marie

Reproducció de la primera pàgina de l'obra.

Comèdia de[] gloriós sant Honorat

Prólech

Pare del Sant. Une Criade. Bobo. Paje del Vicari General. Mare del Sant. Dos Criats. Vicari General. Dos estudiants.

(Estos són los personatjes de la PRIMERE JORNADE).

Prò[leg:] Molt il·lustrissim Señor, / 'vui se han de representar / los grandiosos dolors / que nostron Sant va pasar / y als miracles tans grans / que obrave cade die, / axí que los Christians / ell tan gran bé los volie. / Que dexà tots los diners / y las pompes que tenie / sols perquè Christià es fes / y perquè servir pogués / a Jesús y a Marie.

COMÈDIA DEL GLORIÓS
SANT HONORAT

COMÈDIE DE[L] GLORIÓS SANT HONORAT

PRÒLECH

Pare del Sant. Une Criade. Bobo. Paje del Vicari General. Mare del Sant. Dos Criats. Vicari General. Dos estudians.

(Estos són los personatjes de la PRIMERE JORNADE).

Prò[leg:] Molt il·lustríssim Señor,
                  'vui se han de representar
                  los grandiossos dolors
                  que nostron Sant va pasar
5   y als miracles tans grans
                  que obrave cade die,
                  axí que los Christians
                  ell tan gran bé los volie.
                  Que dexà tots los dinés
10   y las pompes que tenie
                  sols perquè Christià es fes
                  y perquè servir pogués
                  a Jesús y a Marie.
                  No pensen Voses Mercès
15   que hajem de representar
                  los miracles que obrà,
                  que lo que aquí se veurà
                  fasen contes que no és res.

---

5. **als**: ortografia de *els*, freqüent en el manuscrit. Excepte en casos excepcionals, no l'anotarem.

14. **Voses Mercès**: Vs Ms al text. Completarem totes les formes abreujades seguint la grafia que fa servir el copista quan les desenvolupa.

- 20 Que si tots los seus volguésem
miracles representar
millor seria acallar
perquè los predicadors
no han pogut acabar.
- 25 Y perquè no los emfadem
serà bo representar
tres miracles que obrà,
ja ei farem lo que porem.
- 30 Com jo pens, los meus jermans,
que nosaltres, de pecats
y de culpes carregats,
hajem de representar
los seus portentos tan grans,
com dich, millor és callar.
- 35 Però forsat nos és
haver de representar
y axí lo que importe és
tenir gran atentió
y tenir devotió
en aquest Sant Gloriós.
- 40 Si miràssem ses mercès
y los grandíssims favors
que de ell rebem cade die,
una hore no pasarie
que no rendíssem favors.

---

37. **atentió**: la terminació llatina *-tió*, és també freqüent. De totes maneres cal tenir en compte que, en el llatí vulgar, el grup *ti* es pronunciava *ci*, i per tant la grafia no afectava la pronúncia. No l'anotarem més.

- 45 Y axí jo los suplich
que nos vullen escoltar
y que no se vullen burlar
de lo que are he dit.
- Si em pos a considerar
- 50 el pasat y el mal viure,
vex que el meu folgar y riure
se convertex en plorar.
- Com vex que havem de publicar
obres de Sant Honorat,
- 55 trob-me tant molt carregat
que casi no puch perlar.
- Y axí, Salvador meu,
aquí es fas une demande
perquè no-m desempareu
- 60 ni em dexeu aqueste tarde.
- Y Vós qui haveu parit sens màcule
Jesucrhrist Crucificat,
estau-nos en el costat,
també consediu-nos gràtie
- 65 per honrrar Sant Honorat.
-

53. **havem**: aquesta forma fa el vers de vuit síl·labes. És evident que la forma adequada seria *hem*. Són freqüents els versos hiper mètrics que amb aquesta variant serien correctes (cf. versos 61, 72, pàssim). Moltes altres vegades, tampoc no seria gaire difícil ajustar la mètrica als versos, però llevat de casos molt excepcionals no ho indicarem.

58. **es**: per *us*. Ho trobam en altres casos (cf. versos 619, 815, pàssim) que ja no anotarem.

64. **gràtie**: terminació llatina (cf. nota al vers 37).

(Surten Pare, dos Criats i el Graciós qui se diu Amet).

Amet: De què està tan consirós,
Señor, Vosa Majestad?

Pare: Mon fill encare no és nat
y dóne sospirs y plos
70 y axí mon pensament
ab altri no pot pensar.

Amet: Si Vós bé haveu sentit plorar,
s'el·lot té molte talent.

Pare: Des d'are som de parer
75 que serqueu dos hòmens doctes
qui ab agudeses respostes
em diguen lo que ha de ser.

Qu'és cose particular
y digne de ser contade
80 antes de ser nat plorar
un miñonet cose és rare.
No me'n puch aconortar
uns tan grans sospirs donar
dins es ventre de sa mare.

85 Enau un de voltros dos,
anau, fei-me aquex servei
que jo no tindré repòs
si no m'hi donen remei.

(Los dos criats han de estar capell en mà).

Amet: O Señor, dex-me perlar

- 90 en enviar a un lloquet
ay cose tan particular?
- Pare: No fases mase avalot
perquè si la gent eu sab
vindran molts a case meue
- 95 y per dir la veritat
cade un dirà la seua.
- Amet: Si no vax molt engañat
ja el ben serviré, Señor.
Sabríeu algun Doctor?
- Bar[ia:] 100 A mi el me vols demenar?
- Amet: Dich si l'euràs vist pasar.
Señor Doctor.
- (Cridant)
- Bar[ia:] Vostè que no eu ha sentit?
- Pare: Ola, què és este remor?
- 105 Que no sabs tu què te he dit?
Per nostre: ja no et va es cor.

90-91. El pasatge no queda clar, entre altres coses perquè hi deu faltar un vers que hauria de rimar amb lloquet (que al manuscrit es pot entendre *bloquet*). Lloquet podria ser un diminutiu de *lloc*. El DCVB recull el castellanisme *lloco* (per boig, dement), usat a la pagesia de Manacor. Al vers 91 s'hi ha afegit *ay* al marge (partícula que és sobrerera perquè fa el vers hipermètric), possiblement perquè el copista ja va notar que faltava alguna cosa. Així i tot el passatge no té un sentit clar.

102. Vers hipomètric.

104. **Ola**: al text apareix accentuat (olà), però sembla que s'ha de tractar de la interjecció *hola*, ja documentada al DCVB amb la forma *ola*. Aquesta interjecció apareix freqüentment alternant les formes amb accent i sense.

106. **Per nostre**: exclamació que probablement sigui un eufemisme. L'expressió *anar es cor* apareix documentada al DCVB amb el significat de *tenir-ne desig*. No queda clar que aquí pugui tenir aquest significat. L'accepció *cor* com a *memòria* tampoc no és convincent en aquest cas.

- Amet: Ay, Señor! Jo no eu sabia.
Jo ja call, Señor,
sert que me enave es cor
110 si no en pasàs carestie.
- Bar[ia:] Fe lo que te han comenat.
- Amet: Dons jo me'n vax eviat.
- Bar[ia:] Ell se serà pesetjat,
'vui y de quine manere,
115 sols ell no tendrà quimere
en lo que ly ha comenat.
- Y Déu sab ell si lo engañe
que sols per pasetjar-se
haurà dit: jo el serviré
120 y ara visque la gale.
- Axaropar-se de vi,
ab axò el temps empleia,
sa manco puse qui el pica
deu aser venir ací.
- Amet: 125 Què és axò que has dit de vi?
Sabs lo galant que beurias,
tu te n'axaroperies,
buidarias mix cortí.
- Pare: Amet, quine nove portes
130 de lo que te han comenat?
- Amet: Señor, som-me pasatjat.

---

121. **Axaropar-se**: beure massa licor (DCVB).

123. **puse**: per *puça*.

124. **aser**: per *esser*.

- Alí: Val Déu, y no dus més notes?
- Pare: A dir ver, tu ets honrrat.
- Amet: Sí, jo estic carregat de honrra,
 135 Vose Merced que no eu sab
 que qui va bèstia en Rome
 Tantmatex bèstia torne?
 Envii-me Vostè a dur prunes
 y jo ly duré albarcochs.
- Pare: 140 Haveu vistes may tals preguntes?
 Diuen que estaven al·lots
 are tan gran bestiese
 y tu la teua agudese
 dus tal satisfactió.
 145 Ten, escolte entre tant:
 no has vist nigun Doctor?
- Amet: Señor, dos estudiants
 doctíssims, en vide mie.
- Pare: Y no te han dit si vindrien?
- Amet: 150 No, que primer estudien
 de tote vallacarie.
- Pare: Dexe't de aquex vici,
 jo ja no vull més rahons.
- Amet: Señor, dau-me uns quans doblés
 155 per pasar es camí.

---

136. en: per *a*.

141-144. La lectura d'aquests quatre versos és clara, però no la interpretació. Sembla que hi ha error del copista.

145. **Ten**: forma dialectal de la segona persona singular de l'imperatiu *té*.

151. **vallacarie**: castellanisme (*bellaquería*).

- Pare: Jo no entench aquex parlar.
- Amet: Vostè que fa es desentès
o no em vol dinés donar?
Jo tampoch no ei puch enar
160 perquè com hauré de pasar
per es Ostals no em daran res.
- Pare: Jas; are ves en bone ore
y no et torbes per el camí.
- Amet: Señor, axò serà poch
165 per e pasar es camí,
a lo menos que pugue en es vi
pegar qualche toch.
Carregat de tans de mals,
què tindrè per e refrescar?
170 No veu lo ben clavat bast?
Donau-me uns quans reals.
- Pare: Vejem si estaràs content:
vatequí per e refrescar.
- Amet: També matex m'à de dar,
175 Señor meu, mantaniment.
- Pare: Dau-li un pa recolat,
tu que et vols riure de mi?
- Amet: Señor, jo em som descuidat,
encara no he begut vi.

166-167. Sembla clar que aquests dos versos haurien de dir *a lo menos que en es vi / pugue pegar qualche toc*. Així la mètrica i la rima serien correctes.

170. Vers d'interpretació dubtosa. Sembla voler dir que el que li ha donat no és suficient, *no basta*.

176. **pa recolat**: pa de bon blat (DCVB).

- Pare: 180 No te he dat per refrescar?
Com vols estar regalat?
- Amet: Si jo no estich embriach
no crech que los pugue ginyar.
- Alí: Señor, aquest no me agrade,
185 jo no en tench molt bon señal.
- Amet: Conque jo, home mal,
en beure qualque vegade?
- Alí: Señor, fase de l'ullet.
- Pare: Aquest que se burle de mi?

(S'axeque per pegar-li)

- Amet: 190 Señor, sa carebesete
qui estave plene de vi
havie jo olvidade.
- Pare: Jo et daré qualque vergade,
polisó, traïdor...
- Amet: No axí.

(Va-se'n y dexe el capell)

- Alí: 195 No veu la galant figure
que és aquest Amet, Señor?
- Pare: No. Jure, mi pecador,
que'l singlaré bon y vell,

186-188. Aquests versos els interpretam com que Amet es queixa que el consideri mala persona pel fet de beure qualque vegada, i que Alí avisa el Pare que no es refiï d'Amet. El vers 188 hauria de rimar amb el 190 : *ullet / carebesete*.

198. Entenem el vers com que el Pare afirma que, tot i la seva edat, encara pot *singlar-lo*. L'expressió *bon i* apareix documentada al DCVB amb el significat de *completament, quasi*.

- y diuen si hei heurà lloch
de perlar ab vosestè.
- Pare: 220 Digues que em faria mercè
de tractar ab mi un poch.
- Amet: Sí, aquets estudiants
se agraden de viure clar:
diuen si else voldrà donar,
225 Vose Merced, llenegans.
Ole, Señor, com estam?
Que-ls o voldrà pellongar?
- Pare: Jo los fas conte de dar
tot lo que ells mateis voldran.

(Surten los estudiants, un dels quals s'anomene Diego i lo altre Lluís)

- Diego: 230 Déu quart a Se Señorie.
- Pare: Déu quart els Señors Doctors.
- Lluís: I no dex las compañies.
- Bar[ia:] Quart a vosestè Diós.
- Dieg[o:] Señor, puis estam ací,
235 veja vostè què havem de fer.
- Pare: Feis-me venir me muller.
- Bar[ia:] Are matex serà ací.

(Van-se'n los dos criats)

225. **llenegans**: no veim quin significat pot tenir.

226. **Ole**: grafiat clarament amb *e*, però sembla que deu ser el mateix *ola* comentat a la nota del vers 104.

227. **pellongar**: sembla que s'ha d'entendre com a *concedir*.

Amet: Aquest home creu tenir
                                  un grandíssim Mafumet
                                  240 y jo me atrevesch a dir
                                  que tindrà qualqu-altre Amet.

(*Surt la Mare en la Criade*)

Dieg[o:]   Déu mantenga los dos.

Mare: Guart a vosestè Diós.

(*Va-se'n el Pare y Criats*)

Dieg[o:]   Señore, dom-me la mà
                                  245 que ly vull tocar el pols.
                                  Vostè un fill parirà
                                  el qual convertirà a mols.

(*Va-se'n el Bobo*)

Mare: Molt, Señors estudians,
                                  a la llei del Déu Mahome?

Dieg[o:]   250 No señore, no señore,
                                  a la fe dels cristians.

Mare: Señor Lloatxim amigo,
                                  com me trobe vosestè?

Lluís: Com? Del matex modo
                                  255 que le trobe Don Diego.
                                  Axí que pasat demà
                                  parirà Vose Merced
                                  un xic qui convertirà

---

239. **Mafumet**: Mahoma.

248. **Molt**: hauria de ser el plural *molts*.

252. **Lloatxim**: per *Joaquim*. Es dirigeix a Lluís canviant-li el nom.

258. xic: *infant*.

260 a la nostre sante fee
grans moros y luterans.
Jo res no ly vull negar,
y també ha de habitar
en terre de christians.

Mare: Escolt si és de servei,
265 vejam si em sabrie dir
y donar-me algun remei
perquè no pogués parir.

Lluís: Remei no se'n troberà.

Amet: Señor, un remei ei ha:
270 antes de parir, morir.

(Reture's)

Señore, si té gust escolt,
venga Vose Merced ensà.

Mare: Com axí? Què vols que sie?

Amet: Jo ly vull tocar el pols.
275 El fill que elle parirà
may a vosestè serà amable.

Mare: Dons, Amet, què serà?

Amet: Qualque grandísim diable.

Mare: Escolte una paraulete:
280 sebràs tu remei trobar
per e què jo el pugue matar
sense lo meu cos deñar?

Amet: Ou. Jo no sé tante lletre.
Deman-o, Señore mia,

- 285 en aquell qui tot eu sab
y primer estudiat
en tote vallecarie.
- Mare: No ey ha una corde bone
en què jo em pugue penjar?
- 290 Vós le'm vullau enviar,
mon Déu estimat Mahome,
(*Torque-se les llàgrimes*)
perquè em vull desesperar.
- Dieg[o:] Si jo ly dich la rehó,
la faré molt més plorar,
295 perquè en este ocasió
no heya per abreviar
tal desesperatió.
Però el punt que serà nat
aquex resplendent miñó
300 tindrà bona notió
de morir si és son grat.
- Mare: Are, traidós, jo me'n vax;
sie en vosaltres el Dimoni.
- Dieg[o:] O Gloriós Sant Antoni,
305 siau-me en compaïe.
- Amet: Jo de elle no me n'empax.
- Lluís: Jesús, Joseph y Marie.
- Amet: Señors jo tench conegut
que és el Déu de veritat
310 al de la Cristiandad

---

306. *Empatxar-se d'algú* vol dir *preocupar-se'n, tenir-en massa cura.*

y des d'are, Señors, mut.
 Jo renunciy a Mahome
 que tant de tems he servit.
 Amichs, preniu se plome,
 315 jo eu deman per charitat;
 Don Diego, escriga, escriga
 tot lo que jo ly diré
 en què renunciaré
 la tal mal pasade vide.

(Se ha de treure una taule y dos cadires, tinter y plome y se han de asentar los dos Doctors.)

Amet: 320 Jo qui me anomèn Amet
 renunciï los meus Pares
 y tots los engañys des d'are.
 Que em bes es cul Mafumet.
 Y are davant totom
 325 mut mon nom de tal manere
 que em vull anomenar Pere
 y aquex serà mon nom.

Lluís: Per què prens el nom de Pere?
 Que no és bo el nom de Rafel?

Amet: 330 O señor, jo tinch quimere
 que aquex me ha de obrir el cel.

(Surt la criada qui se diu Mariam)

Mariam: Jo, señors estudians,
 els vull dir lo meu parer
 y és que el Déu vertader
 335 és aquell dels christians.

---

311. **mut**: llegiu *mud*, del verb *mudar*. Vol dir que canvia la seva fe.

Escriga, per vida mia,
suposat que tots mudam
que jo el nom que tenie,
qui se deia Mariam,
340 vull que se diga Marie.

(Van-se'n los Doctors y amaguen la taule)

Amet: Ja havem deixat a Mahome
y tenim Déu vertader.
Vose Merced tindrà pler
de festetjar una estone?

Marie: 245 Señor, si és el gust seu,
sols no hei à de reparar
ni dir si és el gust meu.

Amet: Vose Merced com està,
mon bé, señora Marie?

Marie: 350 Molt bone. Y vostè, què fa?

Amet: Bo per lo que menerà,
y si no, com eu farie?
Plorar seria millor
que si un dia estigués
355 en què no servir pogués
a mon estimat amor;
no dich, señore, per riure,
sinó que dich veritat,
que estant tan enemorat
360 acabaria de viure.

Marie: Mir, Señor Pere estimat,
jo voldrie ocasió
per honrrar y servir-lo.

- Amet: O señoire, i jo que bat?
- Marie: 365 Vosestè és poc expert,
tammateix és bo no bat
perquè si batés de cert
haurie de esclafar blat.
- Amet: A dir ver, vostè és grocere,
370 suasí devant tothom
em tracte de tal manere.
- Marie: Mir Vose Merced son nom.
- Amet: Ver és, jo me anomèn Pere.

(Surt Alí)

- Alí: Jo vénch de part del señoir
375 el qual me ha dit que vingués
y me ha dit que aquells dinés
els donàs a vosestès.

(Pren la taleca dels dinés)

- Amet: Pesan.
- Alí: Trem mase bé puch.
- Maria: Ja els estim altre tant més.
380 Jo som done tan honrrade
que sempre em som agradade
de jove qui té dinés.
- Alí: O señoir Pere, ja és hore.
Señoir Pere, ell qu·és sort?

364-368. Joc de paraules entre els significats *badar* i *batre*.

378. No sabem interpretar aquest vers. Podria haver-hi qualque error del copista, ja que a més de no tenir un significat clar, el vers queda solt quant a rima.

384. **sort**: per *sord*.

385 Ola, don-me qualque cose
que no me ha pagat es port.

(*Va-se'n Marie*)

Amet: Escolt, Señor Cavaller,
que ha begut en demasie?
Ay, perlar en na Marie!
390 ay cose! ay tal groserie!
Que vols esser mon guerrer?

Alí: Pere, no eu he fet aposte.

Amet: Com no; pues no ei veies?
Jo et tocaré ses oreies.

Alí: 395 Sí, no fases mase ceies.

Amet: Encare tornes resposte?
Esclafar-te es cap és ma quimere.

Alí: Que és matar una formigue.

(*Va-se'n Alí*)

Dieg[o:] Déu mantenga el Señor Pere
400 y conserv se compañía.

(*Va-se'n Marie*)

Lluís: Señor meu, què fa le gane?
Té res vostè que partir?

Amet: Vajen-se'n en hore mala,
jo som sort, no ei puch sentir,
405 no em vullen fer mal de cap;

---

395. *Fer celles: fer cara irada, expressar irritació amb el posat de la cara* (DCVB).

400-401. Acotació. Na Maria, segons una acotació anterior, no era a escena. Una de les dues acotacions és sobrera.

no veuen lo brau paper
 qua me havien comensat?
 Jo més estim un dobler
 que tot lo món ajustat.

Dieg[o:] 410 Señor Pere, que em perdon.
 Vostè viu molt engañat:
 que no veu que no respon
 conforme l'he enterrogat?

Amet: Ells me vénen amoxar
 415 sols per pendre'm es dinés,
 però jo el tenc de enganar,
 jo tot sol y no hei à més
 perquè me'n vax embarcar.

Lluís: Però es vaxell no ei és...

Amet: 420 Jo ja sé nadar.

Dieg[o:] Ell sap nedar y volar.

(Acluquen a Amet)

Amet: Ver és. Ja no em recordave,
 en pegar una volade
 hauré pasat tot el mar,
 425 però se anamorado
 axí la hauré de dexar.
 Axí ha de ser, Señor,
 axí se ha de seguir,

414. **amoxar**: el verb *amoixar* significa *dir o fer algú coses agradables, tractar-lo bé per tenir-lo content o per induir-lo a fer qualche cosa* (DCVB).

421-422. Acotació. *Aclucar* vol dir *tapar els ulls*. Més envant es veu que els hi duu, perquè s'indica que Amet es treu la bena dels ulls, però no sembla clar que l'acció de tapar-los-hi s'hagués de produir aquí.

- 430 que no em pugue despedir
de mon estimat amor...
Ploren mos ulls pecadors
puis que bone ocasió
tenen de plorar, però
no porem parlar los dos.
- 435 Don Lluís, tregue la taule,
aquest consuelo em baste
y és que escriga una carte.
- Lluís: Jo ley diré de paraule.
- Amet: Dos Señors estudians,
440 fasen mercè de dir-ly
que molt propte seré así,
ja veu que me'n vax volant.
- Lluís: Pere, ves-te'n descansat,
ves alegre y content.
- Amet: 445 Don Lluís, vostè no sab
quin és el cruel turment
que pase un enemorat.
- Dieg[o:] Perico, molte primor
es volar ha de mester:
450 posa't así dalt primer,
pren exemple del voltor.
- (*Puje alt une cadirete y demane berenar dient*)
- Amet: Per què no em dau berenar?
Sabeu jo com tench talent.
- Dieg[o:] Vaje, jo et faré donar

---

441. **propte**: *prompte, aviat.*

455 en lo punt mantaniment;
 pobre Perico, jo el planch,
 malenedet té es ventre buit.
 Ola, portau-me bescuit
 y un plat de menjar blanch.

(Surt Baria y Alí ab un plat perom)

Bari[a:] 460 Ja veuen que tench así
 bescuit per aquest señor.

(Li acoste el plat)

Dieg[o:] Vaje, enem, prengue un busí.

(Pren-lo)

Amet: Ay, le polide sabor...

(Va-se'n Baria)

Alí: Y jo tembé som así
 465 qui ly duch bon berenar.

Dieg[o:] Vaje, enem, prengue un busí.

(Tire-li la farine per la care)

Amet: Com? Asò no és bo a menjar.

(Va-se'n Alí)

Lluís: Pere, com volen?

Amet: Axí.

456. **planch**: del verb *plànyer*, *compatir*.

457. **malenedet**: *malanar* té el significat de *perseguit per la desgràcia, infeliç*.

459. **menjar blanch**: de *menjablanc*, *menja dolça*, *composta de llet, sucre, farina d'amidó i farina d'arròs*, *bullit tot plegat i deixat refredar i aprendre* (DCVB).

*(Y comense a volar y los estudians li prenen la taleca dels dinés.
Don Diego lo ha de ventar)*

Amet: Molt bons ayres té aquest mar,
470   bons ayres, mesquí de mi.

(Don Diego ly ha de acostar una candele)

Amet: Valgue'm Nostro Señor,
què és aquexa calentor?

(Don Lluís ly ha de tirar aygo a la care)

Amet: Jo no puch tenir trempanse,
avegades tenc calor
475   y avegades frescor.

(Se lleve le bene dels ulls)

Dieg[o:]   Ola, Señor Cavallero.

Amet: Señores, que'n manen res?
Vol res, Señor Don Diego?

Dieg[o:]   Servir vostè y no més.

(El graciós ha de cercar un poch la taleca)

Amet: 480   Escoltau aquí, malvats:
ja me haveu prese sa taleca.
Ou! com estam adobats?
Com aquexe me haureu fete?

Dieg[o:]   Noltros no havem vista taleca,
485   cert a fee de christià.

Amet: Jo ja sé que es estudians
tenen molt llargues ses mans;

---

482. Entenem que vol dir que està maltractat, malparat, *mal adobat*.

robade le m'àn: Oya,
vina así ca, fill de ca.

(*Y al té de encalsar*)

Lluís: 490 Pere, per aqueste creu
que no els hem volguts robar.

Amet: Voltros sou per e jurar
que Jesuchrist no està el cel,
voltros los teniu, jo eu sé,
495 voltros teniu males mans,
en aser estudians
libera me, Domine.

(*Va-se'n*)

Amet: Més estim veure el dimoni
jo que veure estudians,
500 perquè en cridar Sant Antoni
se'n van correns com uns llams.
Però aqueste lletzeri',
encare que nomeneu
quans de sants ey à en el cel,
505 en no lletgir es semperi
vos faran axir se fel.
Marie, estimade mia.

488. **Oya**: la grafia sembla aquesta, però no li sabem trobar el significat. Tant podria ser una grafia incorrecta de la interjecció *oidà* o, més versemblant, de *hola*.

497. **Libera me, Domine**: *allibera'm, Senyor* Cal la promúncia aguda (Dominé) per tal que no es perdi la rima amb el vers 494.

497-498. Acotació. Aquesta acotació s'ha de referir a Lluís i Diego.

502. **lletzeri'**: *llatzèria: misèria extrema, gran brutícia, aflicció de tota mena* (DCVB).

505. **semperi**: es refereix a un tractat de gramàtica llatina del segle XVI, molt popular i sovint comentat i reeditat. L'autor es deia Andreu Sempere.

506. **axir**: llegiu *eixir, sortir*.

- Marie: Sia molt ben arribat.
Com, señor, tante alegrie,
510 tant de bé, tante bondat?
- Amet: Ou, molt ben trobade sia,
señore, un pas me ha seguit,
un pas que dir veritat
o he estat molt adormit
515 o jo he estat embriach.
Fase el compte que voldrà,
aquets dies he volat
tant que el món tot he cercat,
he volat més que un milà,
520 i sempre me ha ajudat Déu.
Jo he tingude posade
en terre molt regalade
i més fresque que la neu.
També matex som estat
525 en terre de calentor
y per dir veritat
m'ensenie de calor.
Y em som tant ben pasat
en lo pler que he sentit
530 que si jo no hagués volat
crec que mi fore adormit.
Ni mal ni bé no sentie,
tenie tant bon repòs
que creie que en es llims fos;
535 asò me ha seguit, Marie.
- Marie: Y no te ha seguit res més
en los pasos que has donats?

---

512. Un pas me ha seguit: una cosa m'ha passat.

Amet: No sé si hauré olvidats
 en aquell lloch es dinés
 540 o si los me hauran robats.

Marie: A tonto, rudo, groser,
 que no tens enteniment!
 Tant estimes es doblés?
 Aquells certuimament
 545 te hauran donat entenent
 que de corp sabies fer.

(Va-se'n el Bobo. Surten los dos y parlen en ne Marie)

Dieg[o:]: Com va, señore Marie?
 Com està Vose Merced?

Marie: Señor Doctor, què faré,
 550 que jo no tench alegríe?

Dieg[o:]: E, señora, dex anar
 tal pene y tal torment.
 Què ha de fer de añorar
 un manco de enteniment?
 555 Ell és un qui no sab res;
 aquell és grocer pes cap.

Lluís: Vol que diga veritat?
 Noltros tenim es dinés.

Maria: Ola, amigo, da'lse axò.

Lluís: 560 Jau, vós nos fastetjereu.

(Dóna-li los dinés)

---

554. **manco d'enteniment**: per *curt d'enteniment*. Al vers 556 surt l'expressió *grocer pes cap*, que s'ha d'entendre en el mateix sentit.

Marie: Señor Doctor, per què no?
                              Tant ver dic com axò és creu.

(Surt el Bobo)

Amet: Ola, què és aquex perlar?

Lluís: No res.

Dieg[o:]   No res, Señor meu.

Amet: 565 No és res. No és res: atupar.

Marie: Señors meus, guart-los Déu.

(Va-se'n Marie en la taleca. Don Diego és caygut)

Lluís: Escolte así, polisó.
                              Axò és modo de pagar?

Amet: Ay, comensem a callar;
                              570 si voleu res, digau-o.

Lluís: Jo vull axò que voldreu.

(Denbeynen las espases)

Amet: Veniu así. Què fareu?

Lluís: Acoste't un poc así.

Amet: Acostau-vos a mi.

(Quant se han pegat una estone, Lluís fux. Pegue a Diego y cau)

Amet: 575 Tots los he fets acotar.

566-567. Acotació. Se suposa que hauria de dir que ha pegat a don Diego, si ha caigut.

568. **pagar**: llegiu pagar.

575. **acotar**: *sotmetre, abaixar* (DCVB).

- Dieg[o:]   Ay de mi!
- Amet: Xit, callau.
- Diego: Hay, Déu, hòmens de corone.
Y dius callar, cap de tal?
- Amet: Ay, que te he fet molt de mal?
580 No serà més de una estone.
- Diego: Al Vicari General
Señor Lluís, fa cridar.

(Va-se'n al Bovo. Don Lluís ha de tocar a la porte y dir)

- Lluís: Ola, de le bone case.
(Surt un paje del Vicari)
- Paje: Què mane, Señor Doctor?
- Lluís: 585 Que no és en case el Señor?
- Paje: Ja ei és, però repose.
- Lluís: Fase pler d'avisar-lo
que és cose que importe,
y axí, si ve o no,
590 fase de tornar resposte.
- Paje: Are matex, Señor meu.
- Lluís: Faseu, per amor de Déu.
- Dieg[o:]   Ay de mi, ay Jesuset!
No em vulleu dexar patir

577. **hòmens de corona**: homes amb tonsura clerical.

578. *Cap* s'usa en flastomies, imprecacions o juraments format locucions del tipus *cap de tal, cap de Déu, cap de creu...*

582-583. Acotació. **Bovo**: per Bobo.

595 ni em dexeu axí morir,
dau-me esfors per estar dret.

(Surt el Vicari General)

Vic[ari:] Què mane, Señor Lluís?

Lluís: Mon amich està nefrat,
tant que me és estat forsat
600 fer a Vose Merced avís.

Vic[ari:] Y qui és aquex traïdor?
Enau-lo'm a fer venir.

(Van-se'n Don Lluís y el Paje)

Dieg[o:] Ay Déu meu y Cresador,
no em dexeu axí morir.

Vic[ari:] 605 Que vos ha fet molt de mal,
Don Diego, aquex malvat?

Dieg[o:] A, Vicari General,
en terre me ha arrocacat.

Vic[ari:] Don Diego, no desmay,
610 que Déu ja ei proveirà.
Don-me vosestè la mà.

Dieg[o:] Jo no em puc axicar, ay!

Vic[ari:] No hei ha que pendre malici'
que jo ja hei daré rahó;
615 y que de aquex gran brivó
ja en sebré fer jo justici'.

(Surt Don Lluís y el Paje qui aporten pres el Bobo)

---

608. **arrocacat**: sembla un castellanisme (*arrojar*).

- Lluís: Ja portam aquest brivó.
Veje vosestè què'n fa.
- Amet: Señor jo es deman perdó.
620 Com seré mort, què em feran?
Mir, Vicari General,
jo axò ley dich per bé;
si em mate heurà menester sal
solament per salar-me.
- Vic[ari:] 625 Jo no et vull salar, belitre.
Sabs jo hahont te enviaré?
- Amet: Com, Señor? Per què seré?
- Vic[ari:] Com aquell qui penje.
- Amet: Idons perdó no tindrè?
630 Com? No tindrà pietat?
- Vi[cari]: Tu veus aquell arrocat?
- Amet: Señor, ja l'atacaré.
- Dieg[o:] Ay de mi, ay Jesuset!
Reine dels Àngels, Marie!

(Lluís va axecar a Diego)

- Amet: 635 Axò ja és vallecarie,
com tu no pots estar dret?

(A poc poc camine y Don Lluís ly vol ajudar)

- Amet: Ell no és res, dexau-lo enar;
jo sols no me'n som sentit.

---

620. **Com:** quan.

623. **menester:** hauria de dir mester per tal que el vers fos correcte.

629. **Idons:** *idò*.

635-636. En aquests versos intenta dir que Diego no té res i que simula el dolor.

- Dieg[o:]   Perdés, en brivó atrevit,
640   encare goses perlar?
                                    Christo, veniu-me ajudar
                                    y vós, Lluís, mon amich.
- Amet: No, no, aquest ja és traïdor,
                                    jo mase bé lo he tocat.
- Vic[ari:]   645   Amichs, hajem acabat.
- Amet: Què mane, Se Reverèntie?
- Vic[ari:]   Que jo estich determinat
                                    de fer se vostre sentèntie.
                                    Llegiu-le, per charitat,
650   Don Lluís, feu-me aquex pler.
- Lluís: Señor, jo som de parer
                                    que es Paje fase de sax
- Paje: Ja veuen que estich así
                                    per fer-los moltes mercès;
655   per mi fer de sax no és res
                                    ni tampoch fer de butxí.
- Lluís: Digau lo que jo diré
                                    un poc més ferm.
- Paje: Jo ja eu sé.
- Amet: A dir ver jo no us entench.
- Paje: 660   Jo tots es dinés que tench
                                    he guañats en tal offici.
- Amet: Señor, ¿vol-me dar licència
                                    de anar-me'n escampar aygo?

---

652. sax: saig.

663. L'expressió *anar a escampar aigua* deu tenir el mateix sentit que *anar a escampar boira*, que significa *anar a passejar per diversió*. No l'hem trobat documentada.

Vic[ari:] No vos descompongueu gayre.

Paje: 665 Pere, escolte la sentèntie.

(Don Lluís llitx la sentèntie en la veu baxe y el Paje en veu alte)

Lluís y Paje: Mane el Vicari General
que sie sententiat
el traydor brivó malvat.

Amet: Sols pasaré un rosari
670 a le Sante Trinitat:
Pare nostro Vós qui estau...

Paje: Ola compare, callau.

Amet: ...en lo cel tot poderós...

Paje: Que no eu haveu entès vós?

Amet: 675 Cose ningune no dich.

Paje: Pere què és estat atravit
y és estat mal criat.

Amet: Jo em som devertit.
Sabeu què he fet? He jugat
680 en aquell joc tan usat,
compañó, qui te ha ferit?

Paje: Perico, has acabat?

Amet: Cose ningune no dich,
y per lo que he pegat
685 a un home sacerdot
are tot hom ha perlat;
dexau-me parlar un poc.

---

676. **Pere que:** *perquè.*

- Paje: Ola, dexa aquex garrot.
Amet: Jo ja no dich res, ja call.
Vic[ari:] 690 Què és esta confusió?
Amet: Jo pretenc tenir rahó.
Vic[ari:] Vós ly heu pegat o no?
Amet: Sí, de se corone avall.
(*Se han de mirar uns ab altres*)
Vic[ari:] Señores, aquest diu ver?
Dieg[o:] 695 Ell me ha ferit suasí.
Vic[ari:] Idòs jo som de parer,
mos amichs, de amollar-li,
que diuen dexem-lo enar.
Dieg[o:] Señor Vicari, jo call.
Amet: 700 Are, jermà, jo som gall,
a capellans puc pegar
ferm de se corone avall.
Dieg[o:] Per lo que tantes vegades
ha volgut fer de doctor,
705 man castigar-lo, Señor.
Vic[ari:] Dau-li do trenta cinglades
solament per bon amor.
Emet: Ay Vicari General,
aquex amor no me agrade:
710 donar-me qualque singlarde,
axò és voler-me mal.

---

700. **gall**: persona que predomina o pretén de dominar entre els altres (DCVB).

706. **do**: idò.

(*Van-se'n y quant són entrats cinglan al Bobo ab grans crits y diu el Bobo:*)

Amet: Prou, ja no may en tendreu,
                              prou, ja me n'heu pegades trente.

Vic[ari:]   No li cal pegar pes ventre.

(*Surt el bobo*)

Amet: 715 Valgen Déu, y que cou!

712-713. Aquests dos versos estan mal construïts. Sembla clar que haurien de dir *Ja no mai en tendreu prou / ja me n'heu pegades trenta*. Així es mantindria la rima i la mètrica. Cal atribuir-ho a error del copista.

SEGONE JORNADE

El Sant. Dos pobres. Dos dimonis. Moro casat. Moro fadrí. More casade. More fadrine. Barqué moro. Alí, moro. Capallà.

(Diu lo Sant vestit com a guilant)

- [Sant:]   Inspirat de Déu Nostro Señor
                                  perseguint un sermó ab gran fúrie
                                  va a ser la salvatió mie
                                  dexant mon pecat y error.
- 720   Entre unes àspères montañes
          he trobat a tres sans ermitans
          qui ab ses doctrines y mañes
          a mi me han convertit
          a la lley dels christians.
- 725   A mon pare y a me mare he dexat,
          cetro, corone y riquesse,
          y vull acceptar a la pobrese
          puis axí me lo han enseñat,
          dient-me que l'Evangeliste segrat
- 730   diu que el qui no dexarà
          pare, mare, riquesse y quant tindrà
          en los bons no pot ser contat.
          Y axí, del tot determinat,
          renunciï a parens, pare y mare
- 735   y a la maldite llei mahometane
          per esser perfet y salvat.
          Y des d'are vull procurar
          a partir aquestes robes

715-716. Acotació. **guilant**: forma dialectal per *galant*.

716-737. Aquest fragment és mètricament càdtic. Hi ha versos des de set a deu síl·labes.

y pere a Déu agredar
 740 vull me aciende donar
 y repartir a los pobres.
 D'ordinari estich pensant
 en los actes apostòlichs
 y quant los evangelisans
 745 los béns enaven donant
 a los Christians Cathòlichs.
 Repertits tots en comú
 segons se necessitat
 que tenie cadescú
 750 y no es caxave nigú
 com si fos comoditat.
 En la Iglésia primitive
 qualsevol qui es betisave
 los béns a pobres donave,
 755 los Apòstols repertien
 a quiscú lo que tocave.
 Per quant ja som batizat
 ja no em tinch de batizar,
 mos béns a pobres vull dar
 760 per me plane voluntat,
 no hei à més que reperar.
 Imitant los bons costums
 que los Apòstols tenien
 quant estos béns repertien
 765 a pobres, vius y difuns
 ab aquest modo vivien.

740. **aciende**: castellanisme per *hisenda*.

750. **caxave**: *queixava*.

760. *Plana*, referint-se a la voluntat, té el significat de *completa, íntegra*.

Lo evangeli de aquest die
que lo Diaca ha cantat
tinch jo dins me fantasie,
770 han dit lo qui convenie
per ser perfet y salvat.
Dich que venguin de present
mos béns mobles y immobles.
De fer-ho jo som content,
775 jo eu faré en continent
y daré almoynes a pobres.
Las riquezes perden lo home
y las riquezes lo fan sant
segons la llei va usant,
780 mester és buscar lo com
anar-les ben empleant.
Què té lo home d'aquest món
sinó ben servir a Déu?
Asolar-se dins un torn
785 del infern qui és com un forn
de foc y pene molt greu.
Los regalos de esta vide
que los hòmens van buscant
causen traballs sense mide
790 y en tot que és oprimide
de Déu se van apartant.
Y puis Déu me ha avissat
jo no vull cercar regalos
sinó viure retirat

---

775. **en continent:** *tot seguit, tot d'una.*

777. **riquezes:** la zeta és la representació, inhabitual aquí, de la essa sonora. Home: llegiu *hom*, ja que aquest vers ha de rimar amb *com*.

784. **Asolar-se:** té el significat de *afligir-se intensament*.

795 a un hermita posat
 faré del món interval·los.
 Ja no em puch més detenir,
 vull partir a les riqueses,
 mos béns vul distribuir,
 800 a los pobres acudir
 diligentment sens pereze.

(*Diu une veu a la part esquerre de darrera la cortine*)

[Veu:] Mire que vas engueñat
 dexant el cetro y corone
 y ton Déu señor Mahome
 805 seguint un Crucificat.

Ho[norat:] Què és este tentatió?
 No·m desempereu, Señor,
 donau-me aspiratió
 y vertadere contritió
 810 per no viure en tal error.

(*A la part drete diu*)

[Veu:] Honorat, no desmaieu,
 ni cals estar gens turbat,
 mirau que el qui ha perlat
 és el dimoni malvat
 815 qui es vol apertar de Déu.

Ho[norat:] Señor, no em desempereu
 en aqueste ocasió,
 dau-me bone inclinatió

---

798. **partir a les riqueses:** *dividir les riqueses*. La preposició a, sobrerament quant al significat del vers, és deguda a aconseguir el nombre de síl·labes adequat.

812. **cals:** *cal*.

- 820 y faré confesió
pere servir-vos, mon Déu.
- Men[digo:] Señor, fase caritat
en aquest manxol pobret.
- Cox: En aquest altre coxet,
per la Santa Trinitat.
- Ho[norat:] 825 Vols es capell des meu cap?
- Men[digo:] Sí señor, si vostè eu vol.
- Cox: En aquest altre coxet...
- Men[digo:] En aquest altre menxol...
- Ho[norat:] Jo ja vex per acabar,
830 Señor, quede la riquesa,
de elle no hey à que fiar,
millor és tenir pobreze.
La riquesa no és triste,
però em durie a perde,
835 jo ja vex que tench la viste
com el sol qui me alluerne.

(Quan Sant Honorat los vo donar el coll diuen)

- Men[digo:] A mi, bon home, a mi,
mir aqueste casecote.
- Cox: Y si jo vull fer camí
840 he de portar une crose.

---

822. **manxol**: mancat o baldat d'un braç o d'una mà, esguerrat.

830. **quede**: grafiat així al document, hauria d'entendre's com *que de*, no com la tercera persona singular del present d'indicatiu del verb *quedar*.

836-837. Acotació. **vo**: per *vol*.

838. **casecote**: augmentatiu de *casaca*.

- Ho[norat:]   Ja veis que jo som totsol
                              y no tench més de un vestit.
- Men[digo:]   De donar siau servit
                              en aquest pobre manxol.
- Cox: 845   Tot eu voldria es compare;
                              señor, donau-me se espase.
- Men[digo:]   Llanse qui et xap,
                              què faries si no foses cox?
- Ho[norat:]   Si em pos a considerar
                              850   en què consistex el món
                              vex que està a modo d'un torn
                              qui no fa sinó rodar.
                              Un mor 'vui, s'altre demà
                              y qui sab el Déu etern
                              855   si los envie al infern
                              per tots los sigles cremar.
                              Què he de fer de aqueste vide,
                              que no és més de dos dies?
                              Què tenc de fer de alegries,
                              860   que Déu demprés nos castige?
                              Què he de fer de argent ni or,
                              de joies y maravelles,
                              que quans som tenim la mort
                              derrere las dues orelles?
                              865   La qual té tan gran mañe
                              que quant manco ens ó pensam
                              elle ens aparex devant

847-848. Versos mal construïts. Ni la rima ni la mètrica són correctes. Deu ser un error del copista.

860. **demprés:** per *després*.

y em se fa recordant
que el món a tots mos engañe.

870 Y es cause tan gran mal
que elle em se servex per guie
y mos pose drete via
en el Judici Tribunal.

(*Surt un dimoni ejagut prop de le cortine y diu*)

[Dimoni:] Per la Sante Trinidad,
875 Señor, un germà seu
ly demane caritat.

Men[digo:] Més volia de un escut...
No veus aquella figure?
Un diable és vengut
880 a llevar-nos sa venture.

Ho[norat:] Mos germans, per acabar,
jo almoyne tench de fer
en el qui més l'à mester;
Voltros poreu caminar
885 y també anar a cercar
molt galant qualque dobler.
Aquest pobre, emperò,
no té tan bone venture
y axí trop que és rehuó
890 dar-ly a queste vestidure.

(*Y mentre diu los dos versos se ha de axecar el Dimoni*)

---

868. **em se**: en realitat es tracta del pronom *ens*. El fet que la pronúncia mallorquina afegeixi a aquest pronom la vocal epentètica *e* (*ense*, que es pronuncia *enze*) ha duit el copista a transcriure el que seria un sol pronom com dos. Això mateix passa al vers 871. El gerundi *recordan*", motivat per la rima amb *devant*, hauria de ser en realitat *recordar*.

889. **rehuó**: *raó*.

Ho[norat:] Com vos voldríeu proveir
del bé del Salvador?

Men[digo:] Què és tan grandíssim olor
de sofre? No eu puch sofrir.

(Los dos pobres se han de tepar el nas y fer-se enfore del Dimoni)

Cox: 895 Jo no sé què he de fer
a aquest olor intolerable;
jo pens, y crec que no err,
que aquest pobre és diable.

*(El Dimoni se n'ha de portar la robe que Sant Honorat ly havia
dade)*

Ho[norat:] Vejau lo que demanau,
900 si sou bone cosa o no,
fei-me marcè de dir-m'ò,
però si sou male, enau.

(Entre-se'n)

Jo no es vui en tot asò,
Jesús, Joseph, Sant Antoni,
905 per quin fi me haveu cresat.

Cox: Jo què vos deia, Honorat?
Aquex pobre és dimoni.

(Las robes llanse en terre y Sant Honorat se seña y diu)

Ho[norat:] Qu'és tan male visió?
Que graves penes petesch?
910 Però certement sé jo
que moltes més ne meresc.
Mon jermà, com vos deis?

Cox:		Toni.
Ho[norat:]		Y vós?
Men[digo:]		Jo Bernat me dich.
Ho[norat:]		Jau, preniu aquest vestit.
Men[digo:]	915	No vui vestit de Dimoni. Perdés, que estich adobat. Es vestit me vol donar, que creis que vulle cercar viure sempre endiablats?
Ho[norat:]	920	Ha pecats, hahont me haveu portat! Ha pecats, y què causau! A ningun cristià plau aquest vestit desditxat. No volen los meus jermans
	925	robe de un gran pecador, però entre tans de christians a tots los cause temor. Menxol, pren-lo per amor.
Men[digo:]		No señor.
Ho[norat:]	930	En axò som arribat, ja de mi ningú vol res.
Cox:		Preniu es vestit, Bernat; duis-lo, ja en farem dinés.
Men[digo:]		Bone veritat dius, Toni.

---

916. **Perdés**: eufemisme de *perdéu*.

920-921. **Ha**: es tracta de la interjecció *ah*.

929. Vers incomplet.

Cox: 935 Fer-ne dinés no vui
ni per quant ells tenen
no s'i acostarà el dimoni.

(*Van-se'n los pobres ab le robe de Sant Honorat y surt lo altre dimoni*)

Di[moni:] Quante vegade, Señor,
quantre de Vós he pecat
940 y a mi poc me ha pesat
y n' é tingut poc dolor.
Però en este ocasió
tenc un grandíssim dolor
perquè tenc contrició
945 y pesar de molt bon cor.
Are vull fer caritat,
vull partir aquestes robes
y la mie heretat
tenc de partir a los pobres.
950 Penitèntie faré
molt fexuga y desigual
perquè anit, com dormiré,
una pedre per cabsal
y una es peus posaré.

(*Surten los pobres qui demanen caritat a Sant Honorat*)

Men[digo:] 955 Señor, fase charitat
en aquest jermanet seu,
fase-le per amor de Déu.

Di[moni:] Ay, jo no estich despullat;
agordau-vos un petit,
960 jo vos daré es meu vestit.

952. **com:** *quan.*

954. **es:** per *as*, contracció de *a i es*.

959. **petit:** *poc.*

Men[digo:] Vestit endemoniat,
com me acomodarie?

Ho[norat:] Jesuchrist Crucificat,
Sant Joan mon advocat,
965 Jesús, Joseph y Marie.

(Entre-se'n el dimoni)

Men[digo:] Toni, anem, mesquí de mi.
Què havem de fer en aquest lloc,
que no ehi à sinó avalot?

Cox: Enem, no hem mester así.

(Van-se'n cuitant)

Ho[norat:] 970 Jo ja tinch vist, Pare Etern,
que me heu volgut mostrar
las penes que hey à a infern
per un qui us dexe de amar.
Y si jo dex de servir
975 a Vós qui me haveu cresat,
sé que estarà aparellat
lo Infern per sempre patir,
el qual és lloch tan cruel
que eï pene y plore totom
980 y es foc de aquest món
és la sombre de aquell.
Si no em volgués convertir
a la vostre Sante Fee,
aquex horrible patir
985 estaria agordant-me;
y si no es servesch, Señor,
aquexes penes terribles

- y aquex cruel dolor
 patiré per tots los sigles.
 990 Que turment y que dolor
 cruelment jo patirie!
 No em desempereu, Señor,
 siau en ma compaïe;
 y Vós dels Àngels Marie
 995 Reyne no em desempereu,
 donau-me un bon remey
 per pasar aqueste vide,
 però jo cas no farie
 de patir tan grans dolors,
 1000 sinó que de nit y die
 estarie sempre en Vós.
 Señor, en aquests pasos
 del món vex tant de perill
 que hei à tans grandíssims llasos
 1005 hahont teniu vostron Fill,
 no el teniu en los brasos,
 però tan alegre està
 que si a mi era veu plorar
 alegria no tindrà
 1010 y axí millor serà
 anar-me'n molt aviat
 a Christo Crucificat
 el qual està derremant
 per son divino costat
 1015 preciosísime sanch
 per cause de mon pecat.

(Se ajonolle devant un Christo)

1008. **era**: hauria de dir *ara*. Error del copista.

- Aquí està aquell pecador
qui eus à coronat de espines;
así és aquell pecador
1020 qui ab ses culpes ruïnes
ab tres claus vos ha enclavat.
Pietat, Déu meu, pietat!
Jo ja sé que eus é ofès,
emperò crucificat
1025 morir pere mi no és res,
mon cos qui està present
vos entrech desí el devant;
castigau-lo, Senyor, tant
que may estiga content,
1030 perquè jo he persebut
que Vós l'au cresat de terre,
vos prec no sie vensut
en fer-ly el dimoni guerre.
Déu meu, jo voldrie sebre
1035 en aqueste ocasió
si voldreu donar perdó
a un pecador tan grave.
Desdare he de procurar
a pregar per los luterans
1040 y los tenc de predicar
qu-es vullen fer christians.
Jo hauré de estar apartat
de une tan dolse loqüèntie.
Pietat, Señor, pietat!
1045 Vax-me'n a fer penitèntie.

1025. **pere:** *per a.*

1027. **desí:** *d'aquí?*

1031. **l'au:** *l'heu.*

(Surt el Bobo)

Bo[bo:] 'Vui és die de plorar,
 'vui tot hom se vol fer sant,
 y axí no·u serà tant
 que també em vulle tocar.
 1050 Dimonis y luterans,
 moros de tote manere
 han prese tale quimere
 que se són volgut fer sans.
 Jo·ls a tench molte ventatje,
 1055 ab un norrès seré sant,
 emperò de tant en tant
 he de mester companatje.
 Jo molt bon sant vull tornar,
 però no em toqueu se panxe;
 1060 en estar sense menjar
 jo ja no vull tal partit.
 Charitat farie sempre
 de pa y fins y tot es vestit,
 però no em toqueu es ventre,
 1065 jo ab ell no som igual;
 com dich, los tench gran ventaje
 perquè may lo meu llinatje
 ha tingut pecat mortal.
 Ab un Parenostro o dos
 1070 vat-me-t'aquí arrebetat
 y si feie charitat
 vat-m'aquí un Sant Ambròs.
 Si jo hoïe une mise

1054. Jo·ls a: *jo else*.

1073. hoïe: *per oïa*.

dient qualche Ave Marie,
1075 cert que ab un punt serie
qualque gran sant de païsse.
Sant Honorat és un ca,
obre miracles tan grans
que ahir, com predicà,
1080 convertí mil luterans;
y si jo predicàs demà
en convertirie altres tans.
Jo crech si mal no me erre
que prompte voldrà tornar
1085 y que voldrà predicar
en aqueste gentil terre.

(Surten quatre moros ab quatre cadires y el Sant)

Ho[norat:] Jo los deman per charitat
que tengan atentió
y quant heuré predicat
1090 veuran qui té més rehuó.
De fer un partit, jermans,
molt igual som de parer,
are que eu toqueu en ses mans
qual és el Déu vertader.
1095 Encare que és veritat
que no cregau en la fee,
tench jo per ben asertat
millor està el qui la té.
Honorat, nom vertader,
1100 em dich que és tan rigurós
que jo tem tots los rigós

1090. **rehuó:** *raó*.

que vosaltres poreu fer.
 Jo vénch armat de valor
 y encare que sens armes,
 1105 emparat del Salvador,
 no són res vostres paraules.
 Une gran religió
 de aretjes vos engañe
 y pose confusió
 1110 en tot el Regne de Españae.
 Véngan tots aquexos profetes
 ben armats de false fee,
 que jo en confianse sé
 que en las mies quatre lletres
 1115 ab una hore los venceré.
 Ja feran dons sacrificis
 ells a Mahome, son Déu,
 y jo a Jesús, el meu,
 del qual reb mols beneficis.
 1120 A Mahome invocaran
 y jo a Jesús també,
 ells a son Déu pregaran,
 y jo mon Déu pregaré.
 Ells Déu Mahome han de dir
 1125 que ala lley dels luterans
 ell me vulle convertir
 y dexar els christians.
 Però no seran bastans
 Mahome ni Mafumet
 1130 apertar-me del bras dret,

1108. aretjes: per *heretges*.

1125. ala: per *a la*.

- vostès seran christians.
Pensen en lo que els he dit,
miren si hei heurà remey
fer aquest igual partit
1135 puis estimau tant tal lley.
- 1 M[oro:] Molt ben heu perlat, Honorat:
Jo crec en lo vostro Déu
y dich que el qui ere meu
és Déu de profanidat.
- 2 M[oro:]: 1340 A Mahome renunciï
que tant de temps he adorat,
y en Vós, Señor, confïi,
Jesuchrist Crucificat.
- 3 M[oro:] Si jo som estat molt de temps
1145 sens la vostre compaïnie,
are es promet que tot temps
serviré Déu y Marie.
- 4 M[oro:] Y jo dich de veritat
mon parer devant totom
1150 y és que el Déu de aquest món
és el de Sant Honorat.
- Ho[norat:] Señor meu, tante mercè
me haveu volgude consedir
que haje pogut convertir
1155 a la vostre santa fee
aquets quatre mil heretjes
qui estaven apartats
de Vós, qui-ls haveu cresats
y estaven carregats
1160 de pecats y culpes lletjes.

- Que gràties faré a Vós,
 Señor, qui me haveu cresat
 que jo haje alcansat
 convertir aquets señós
 1165 los quals, Jesús, creuran sempre
 en le nostre Sante Fee,
 però are, què faré?
 Aqueste tan grave renda,
 en aquí le entregueré?
 1170 Molt bé serà que la don
 a Vós qui·ls haveu cresat;
 guardau-los dels lleigs pecats
 com a fills vostros que són.
 Señau-vos, los meus jermans,
 1175 feu el señal de la Creu,
 anau a servir a Déu
 puis vos sou fets christians.
 Enau, pregau-lo de veres
 que-s perdon vostros pecats
 1180 ja que vos ha alliberats
 de aquelles tantes penes.

(Van-se'n. Surt el Bobo)

- Bo[bo:] Jo vénc solement per dir
 y predicar une estone
 per si hei à qualque persone
 1185 qui se vulle convertir.
 Si hei à qualque persone more
 en aqueste terre o no.
 Ola, ay ningú felló?

1169. en aquí: per a qui.

Parlau are com és hore.
1190 Tots callen; molt bé me està.
Valdéu! No palle nigú.
Que va que jo trob qualcú
qui mase bé és christià?
Are, jermà, jo me'n vax,
1195 debades sant som tornat;
si jo m'o hagués pensat,
de sant me haurie fet sax.
Ningú em dóne res a fer;
miracles, jo en faré mase,
1200 si voltros voleu que en fase
jo en faré a dobler a dobler.

1 M[oro:] A mon fill ha agafat mal
y no sé quin mal seté.

Bo[bo:] Si vós me dau un reial
1205 jo ja el vos ben curaré.

1 M[oro:] No dèieu que ab un dobler
curaríeu qualsevol?

Bo[bo:] Axò és miracle tot sol
que jo per vós he de fer,
1210 y quant són mols aplegats
com és are un carreró
en dir une oratió
vat-los aquí tots curats,
y ab un dobler perom

1191. **palle**: per *parla*.

1197. **Bobo** diu que, si ho hagués sabut, en lloc de sant s'hauria fet saig.

1201. **dobler a dobler**: *a canvi de diners*.

1203. **seté**: per *se té*.

1215 ja tenc es jornal pegat,
 amés que tench amistad
 de aquest modo ab totom,
 y després si vax aquí
 segur perdé mon cabal .
 1220 perquè si vull fer camí
 hauré menester es reial
 solament per comprar vi.

1 M[oro:] No, no, no, masquí de mi;
 no señor, no, cap de tal;
 1225 no vull que faseu un tal,
 jo ja el vos portaré aquí.

(Surt el segon moro y diu)

2 M[oro:] Señor, aquell fill que té
 el cel és volgut enar.

(Va-se'n el moro primer)

Bo[bo:] Anau-lo, dons, a menar
 1230 que jo el recucitaré;
 veuran jo si tenc o no
 increíble santedad
 en dir una oratió
 ja l'euré resusitat.

(Surt el primer y el segon moro qui porten el miñó, y el segon diu)

M[oro] 2: 1235 Así duim aquell miñó
 que voleu fer tornar viu.

1219. **perdé:** per *perdré*.

1230. **recucitaré:** *ressuscitaré*.

Bo[bo:]   Aquell altre que se'n riu
                              o lo galant merdanet.
                              Acostau aquex miñó
1240 posau-lo suasí
                              y dexau s'ansí per mi
                              quello punt estarà bo.

(El Bobo se ajonolla)

Bo[bo:]   Vós matex veis com estich,
                              Jesuchrist Crucificat,
1245 y axí are es suplich
                              que ly doneu sanitat.
                              Axacau-vos, lo meu fill,
                              axacau-vos si poreu;
                              encare no desconfii
1250 de Vós, Jesús Señor meu.
                              Donau-li, mon Déu, valor
                              ab què se pugua axacar
                              y forces per caminar
                              donau-ly, mon Salvador.
1255 Axacau-vos, bon al-lot.
                              Axacau-vos, no tingueu por.
                              Ola, datse aquex garrot
                              vejam ell si fa es traydor.

M[oro] 2:   Que penseu que sie viú?
1260 Ambaxò enau molt errat.
                              Deis que teniu santedat
                              y jo dich que vós mentiu.

1238. merdanet: expressió de clar to despectiu, derivada de *merda*.

1242. **quello**: *que a lo*.

1252. **pugua**: per *puga*.

1257. **datse**: per *dassa*, imperatiu (forma intensiva) de *dar*.

Bo[bo]: Mirau que tots som errables.
 Si he fet qualche pecat
 1265 Déu no el me haurà perdonat.
 Tu que estàs adormisat,
 axaque't com los diables.

M[oro] 2: Ell no el farà tornar viu;
 tot asò heu ha fet aposte.
 1270 Enem, duguem-lo a canostre;
 mirau-lo-vos com se'n riu.
 Voltros veis quine figure,
 ell sols may ha viste misse
 ni completes.

(*Van-se'n*)

Bo[bo:] Perventure
 1275 em som fet sant de paísse.
 Jermà, no sé què serà,
 mon Déu, vostron pensament.
 Un qui s'és fet christià
 pot convertir tante gent
 1280 y jo, Déu meu, per dir ver
 desandesch de christià
 y no he tingut poder
 may per convertir un ca.
 Y per millor adobar
 1285 em tenien per qualcú,
 i are he volgut mostrar
 a mols que no som nigú.

(*Surt un anegiste y un sententiat y llix la sentència*)

1281. **desandesch**: per *descendesc*.

[Enagista:] Molt bé ha volgut menar
el vicari com a major
1290 que vos portem a penjar
perquè sou estat traïdor,
y per quant vós haveu mort
a un home sens rahó
vos ha caigude la sort
1295 de panjar-vos p'es cañó;
y per quant vós sou aquex
qui aquell vàreu matar,
ha determinat menar
el vicari que ara matex
1300 vos portem prest a penjar.
No hei à que pendre malici'
que estereu molt esventat,
per lo que estareu penjat
en lo abre de le justici'.

(Diu lo enegiste y el Sentenciat derrere ell lo sigüent)

[Enagista i 1305 Señor, Vós qui me haveu cresat,
Sentenciat:] sebeu tot asò què és
jo tembé y mon confés
sebem tots la veritat.
Vós sabeu que jo patesch
1310 molt injuste aqueste mort,
però, Señor, és dissort,
altre tant més ne meresch.
Jo vex que Vós qui sou Déu
del cel, de terre y de mar
1315 sou volgut també arribar

1288. **menar**: per *manar* (el mateix al vers 1298).

en lo abre de la creu,
 y axí no serà tant
 que jo, qui en la mia boca
 sempre he estat flastomant,
 1320 are arrib a una forcha;
 ni serà per mi torment
 que muyre sententiat
 perquè mon enteniment
 sempre molt mal ha pensat
 1325 ni serà pere mi pene
 per lo que he mal obrat
 que are vaje ben lligat
 de aqueste cruel cadene.
 Vós qui no teniu pecat
 1330 ni manco en poreu tenir
 va ser vostron gust morir
 en dos lladres es costat;
 y un tan gran pecador,
 tan gran pecador com jo,
 1335 a le mort tindré temor?
 No ha de ser axí, no.
 Muire per mon Creador
 no atenant que merescha
 morir per aqueste cause.
 1340 Però, mon Déu, per amor
 patescha per Vós, patescha,
 patescha per aquell die
 que he estat sens servir-vos;
 per los matexos errós
 1345 are perd la vide mie.

1325. pere: *per a.*

- Sant Honorat amantíssim,
Reine dels àngels Marie
y a Vós, Jesús dulcíssim,
vos prech que em doneu confort
1350 en aquest pas tan cruel
para què arrib a la mort
y després arrib al cel.
Vós Sant Pere y Sant Andreu,
Sant Bernat y Sant Matgí,
1355 vos prec que pregueu per mi
a Jesuchrist nostron Déu;
y a Voses Mercès dich
qui resten en aquest món
que preguen per son amich
1360 que jo si el cel arrib
jo pregaré per quans són.

(Litx altre vegade la sentència)

- Si jo lluny, mon Salvador,
de jochs y divertimens
hagués estat molt de temps,
1365 què serie de millor!
Voldrie haver servit jo
a Vose Majestat sempre,
però, Señor, molt me pese
ofendre un Déu tan bo;
1370 y axí tenc confianse
que Vós me perdonereu
y gràtie em dereu
la qual per mols se alcanze.

1351. **para:** *per a.*

La mie ànime suspire
 1375 perquè vos he offès tant,
 però de sí al devant
 si tingués mil añys de vide
 sempre vos estarie alabar.
 Ja no vos puch alabar,
 1380 alaben-vos, dons, los àngels,
 los serafins y arcàngels,
 ja més no puc parlar.

Ho[norat:] Què és este gran dissort
 per aquest home penjar?

Enegist[a:] 1385 Lencupen a une mort.

Ho[norat:] Señor, no l'à mort aquex.
 Enem en el matex lloc
 hahont està enterrat
 y veuran ab claredat
 1390 si és aquex qui l'à mort.

Bo[bo:] O, malhaje la fortune!
 Si me havien de penjar
 ningú em vendrie ajudar,
 no tendrie tal venture.

(Se obri el vas)

Ho[norat:] 1395 Ola!

Bo[bo:] Perdés, com dorm fort!

Ho[norat:] Digau-me dues paraules:
 aquest home, vos ha mort?

1376. **de sí:** *d'aquí.*

1385. **L'encupen:** *el culpen.*

1391. **malhaje:** *exclamació per a maleir.*

Mort: No hei à tal; axò són faules.

Senten[ciat:] Que gràties tench de dar
1400 a Vós qui me haveu cresat
y a Vós, Sant Honorat,
los vostros peus vull besar.

(Lo anegiste y el sententiat ly han de besar los peus y el Bobo es talons)

Ho[norat:] No importe, no Señor,
axò no es pot comportar.
1405 Vosestès voldran besar
los peus de un gran pecador.

(Van-se'n y resta el Bobo y diu)

Bo[bo:] No sé de mi què serà,
jo vénch de terres estrañes
per fer asò que aquest fa
1410 y may he tingudes mañes.
Ja tinch experimentat,
y quant, Jesuchrist, y quant!
que Vós no me haveu cresat
peraquè fase de sant.
1415 Però, què tench de fer are?
Mon ofici, quin serà?
Fer-me sax o escrivà?
Fer-me capellà o frare?
Vaje, jo em som perpensat,
1420 jo me'n vax a festetjar
y si comens a ballar
en lo punt seré casat.
Jo no som jove petit
ni tampoch som mase vell;

1425 un ase en portar capell
tammatex trobe partit.
Sols hem acabat la primere
jornade y le segone.
Aguarden-se une estone,
1430 acabarem la derrere.

~~...~~
B^o Une molt il·lustre vide
ha fete Sant Honorat
per lo que a no dir mentide
vui dir la veritat
crec que Déu ly heurà dat
la més adornade sille
Es de fee que el Pare Etern
dóne la sille major
en el qui el servex millor
y done major infern
en el més gran peccador
y com de aquex modo pas
es cert que Sant Honorat
en el cel serà molt honorat
encareque és veritat
que así no se'n fa cas.

Rey de espase deu de bastos onze de
copes as de oro
deu d'oros Rey de copes ay de
bastos onze de espases
ay de copes onze deoros deu de
espases Rey de bastos
onze de bastos ay de espase
Rey de oro deu de copes

Reproducció de la darrera pàgina de l'obra

Bo[bo:] Une molt il·lustre vide / ha fete Sant Honorat / per lo que a no dir mentide / vui dir la veritat: / crec que Déu ly heurà dat / la més adornade sille. / És de fee que el Pare Etern / dóne la sille major / en el qui el servex millor / y dóne major infern / en el més gran peccador. / Y com de aquex modo pas, / és cert que Sant Honorat / en el cel serà molt honorat / encareque és veritat / que así no se'n fa cas.

Rey de espase, deu de bastos, onze de copes, as de oro.
Deu d'oros, rey de copes, as de bastos, onze de espases.
As de copes, onze deoros, deu de espases, rey de bastos.
Onze de bastos, as de espase, rey de oro, deu de copes.

TERCERE JORNADE

Sant Honorat. El Bobo. Dos Duchs. Dos Criats seus. Una Dame.
Se Fie.

(Surt el moro fadrí a pasetjar-se per el cadefal ab son criat)

(Surt el casat a poc rato)

Casat: Qui és aquell qui tant bulte
que jo conèixer no puch?

Fadrí: Jo som un grandíssim duch
y som fadrí per me culpe.
1435 May he trobades bergantes
qui me hajen molt agredat.

Casat: Cap de des, y quin pecat!
Que jo tenc unes quantes:
jo som qui tenc set mullés,
1440 jo som aquex desdixat
y densà que som casat
no he estat alegre més.

Fadrí: Y jo no som estat digne
de casar-me en aquest món.

Casat: 1445 Axò serà ver? Com?
No s'és casat? És possible?
Jo sé une galant done
qui de nom Fàtime es diu.

Fadrí: Axò és ver o vostè riu?

1431. **bulte**: castellanisme (abulta), per *fer embalum*.

1437. **Cap de des**: flastomia eufemística (cf. nota al vers 578).

1441. **densà**: *d'ençà*.

Casat: 1450 No señor. Vostè què diu?
Fadrí: Dons jo la vull per espose.
Casat: No cuit tant, ay quine cose!
Vose Merced le ha de veure primer
y després, si és son pler
1455 y al seu, serà se espose.

(Van-se'n. Surt el Bobo)

Bo[bo:] Vaje! Aquests dos tendran noses,
perventure se caseran;
ja tendré jo bones trases
que sols no me aguefaran.
1460 Si diuen Déu diré Déu,
si diuen tretze, tretze;
si fas res, tot a gust seu
sols que em pugue umplir es ventre.

(Surt un criat qui es diu Alí)

Alí: Ola, vós sou christià?
Bo[bo:] 1465 Sí, y per aquex me tench.
Alí: No crideu que ja eus entenc.
Bo[bo:] Y jo vull cridar.
Alí: Molt bé està.

(Va-se'n)

Bo[bo:] En venir aquets borratxos
és segur que farà fret;
1470 més val que em gir es berret

1456. noses: per *noces*.

y que em fassa bé es mostatxos.
 I si em diuen jo qui som
 diré que som lluterà
 y que may en aquest món
 1475 jo som estat cristià;
 y los diré que aquell duie
 altre modo de berret
 y axí faré quesvuie
 sols que no em paupen es gep.

(Surten dos chriats bultats de cape)

Alí: 1480 Que no sou vós el brivó
 qui feie tant de avalot?
 Bo[bo:] Jo brivó? Jo no-us entench,
 no sé res de tot axò.
 Barete: Noltros que esterem borratxos?
 1485 Ell no ix ab aquex tret.
 Bo[bo:] Aquell duie altre berret
 y no tenie mostaxos.
 Ay cose tant desigual!
 Jo som tant bon lluterà
 1490 y em farie cristià?
 Bar[eta:] Vaje dons, axí us ne val.

(Van-se'n y tornen girar quant el Bobo los cride)

Bo[bo:] Ola, escoltau, camarade,
 que no gustau de fumar?
 Alí: Dau-nos-ne une picade.

1485. ix: de *eixir*, *sortir*.

Bo[bo:] 1495 Tant com ne voldreu gustar.
Seis, reposareu un poc la sanch
y se n'anirà se melisi'
que haveu prese de tal trase
quantre aquell tan gran belitre.

(Posen els garrots y se'n van per tabecar)

Bo[bo:] 1500 Que enàveu de determinats.
Parque foseu diablots.
Perdés, y aquets garrots
haviu apareiats,
segur que lo haguéreu mort.

Bar[eta:] 1505 Com un qui trencha una gerre.

Bo[bo:] Perdés, que ha tingude sort
de anar a la sue terre.

Alí: Cap de des, lo brau tebach
qu-és aquest y lo brau gust.

1510 D'on diables l'às hagut?

Bo[bo:] Com venie lo he trobat.

Bar[eta:] Ell té molt brave sebor;
tabac és eventetjat.

Bo[bo:] Jo som per tornar orat
1515 sols per sentir-ne s'olor.

Alí: Jo no fas cas a mix die
que-m lleven qualsevol plat,
però en llevar-me es tabac
no estich bo de tot lo die.

1497. **melisi'**: *malícia*.

1501. **Parque**: *pareix que*.

- Bare[ta:] 1520 Encare que a mi em donassen
 confiture y codoñat
 perquè jo los donàs tebac
 no crec que m'hi giñassen.
- Alí: Hahont estau, bon amich?
 1525 Dins Ciutat és case vostre?
- Bo[bo:] Sí.
- Alí: O estau así, fore porte?
- Bo[bo:] Así, fore porte estich.
- Alí: Vós que no vos enteneu?
 Un cop deis que estau así,
 1530 s'altre que estau allí.
- Bo[bo:] Jo estic aquí ahont voldreu.
 Y voltros, hahont estau,
 mos amichs, hòmens aguts?
- Bare[ta:] Noltros estam en dos duchs.
- Bo[bo:] 1535 En tal gent habitau?
- Bare[ta:] Y 'vui un se ha de casar.
- Bo[bo:] Aquex me agrade per lleu.
 Are a ells los sebrà greu
 si rest así per dinar?
- Bare[ta:] 1540 No vos sé dir la veritat
 perquè es seguex molt pocas
 vegades axò de nocés.
- Bo[bo:] Jo ja faré de criat.

1534-1535. en: per *amb*.

1537. lleu: entenem que té el significat de *ràpid per obrar*.

Bar[eta:]   Vós ja sabeu què heu de fer,
1545 feis la vostre intentió.

(Surt el casat, foriós, y diu)

Casat: Quine conversatió!
Allà vos han menester.

(Van-se'n y reste el Bobo)

Bo[bo:]   No veu lo galant que és
un sebre jugar el cap?
1550 No veuen com som campat
dinar? Axò és per demés,
que mañes també tindré
per asser de noses 'vui,
perquè sé jugar del ui
1555 y de carabesete també.

(Surten los dos duchs ab sos chriats y dos dames en mantell)

Casat: Señor, ja està declarat
que aqueste és vostre muller
y are lo que se ha de fer
és que visque molt honrrat.
1560 Y a vós ja·us à cresade
Déu per aser se muller
y are s'és manester
que sempre siau honrrade.
Déu vos dex estar molt de temps
1565 ab alegre jermandat
y al Déu de veritat
vos aument los vostros béns.

1549. L'expressió *sebre jugar es cap* equival a *actuar amb astúcia, amb enginy*.

1554-1555. Bobo presumeix d'haver actuat amb vista (*ui*) i cap (*carabesete*).

1561. **aser**: *esser*.

Mare: No ei à sinó perar taule
que ja és hore de dinar.

Alí: 1570 Mi señora, una paraule.
(Se ajuntan los dos)

Alí: Lo que ly vull demenar
és que dex dinar así
aquest moro pelegrí.

Mare: Tal cose no puc negar.
(Posen taule los chriats y el Bobo d'óne aygüe mans)

Bo[bo:] 1575 Ola, señors luterans,
ja estich aperellat.
Venguen, pendran aygo mans
que ja està llest es cuinat.
(Pren aygo mans el casat y diu. Va-se'n Alí)

Casat: Dalze, dons, aygüe, mon fií,
1580 dalse aigo per vostre fee,
dalse que jo es serviré
galant com sereu novii.

Bo[bo:] Perdés, com m'ó allargau;
jo tenc por de casar-me.

Casat: 1585 Por ne teniu? Y per què?
Com axí tan fret anau?

Bo[bo:] Ja em casaré si Déu plau.
(Pren aygo mans el novii y diu)

1574-1575. Acotació. **Aygüe mans**: aigua que es presenta en un recipient adequat per rentar les mans (aiguamans).

- Fadrí: Dalse aygo mans, bon fedrí.
D'on sou que no vos conech?
- Bo[bo:] 1590 D'ellà hahont diuen som jo
y per assò som así.
- Fadrí: No es deman de tot axò.
Jo dich d'on sou, de axò rall.
- Bo[bo:] Què demanau? Si som jo
1595 canemunt o canevall?
- Fadrí: Ves-te'n a mal guañy y garbulle.
- Fille: Ell xerre y no sab què es xerre.
- Fadrí: Jo et deman de quina terra.
- Bo[bo:] Jo som d'ellà marulle.
(Surt Alí y diu)
- Alí: 1600 Seguen, que asò ja està llest,
ja no ei à sinó dinar.
- Bo[bo:] No es comenseu a torbar;
esenten-se, menjen prest.
- Mare: No friseu molt, companó,
1605 que encare no és molt gran die.
- Bo[bo:] Ell de 'vui més és mix die,
no hei à ja que esperar-lo.
(Esenten-se tots exceptat el Bobo)

1596. **garbulle**: el verb *garbullar*, variant de *farfullar* o *forfollar*, significa *dir entre dents, remugar*. Vénen a dir que no l'entenen.

1599. **marulle**: potser una grafia de *muralla* que ve obligada per la rima amb *garbulle*. Voldria dir que és de fora murada.

1605. **molt gran die**: vol dir que encara no és molt tard.

Mare: Ola, vós com vos deis, ou?
 Escoltau una paraule;
 1610 digau que duguen es brou
 que tots ja som a se taule.

Bo[bo:]   Vose Merced que no sab
 s'olle des brou s'és vesade?
 Es gat sa carn se ha menjade
 1615 y tot es brou ha vesat.

Mare: Ou, com estam adobats,
 que duguen pa y formatje,
 o pancuit, a malviatje,
 que tots estam asentats.
 1620 No veuen lo galant dinar
 que ns an dat aquets belitres?

Casat: Señore, dex-o enar,
 no hei à que pendre melici'.

*(Surt el Bobo ab dos plats tapats, un en pancuit y lo altre en uns
 aucells y pose'ls demunt la taule)*

Casat: Noltros en pa y formatje
 1625 haurem molt galant dinat.

Mare: Señors meus, tot mon llinatje
 sempre ha viscut regalat.

Bo[bo:]   Que menjave perventure
 vostre llinatje pancuit?

Mare: 1630 Ells vivien de bescuit,
 mel, torrons y confiture.

Bo[bo:]   Molt galant sabeu perlar,

1618. **malviatje**: exclamació d'impaciència i maledicció.

parlau are com és ore
en què poreu alebar.

Fadrí: 1635 Dex enar aquex, señore.

Bo[bo:] Une resplandent palome
vex que may havie viste;
jo pens que serà Mahome
qui em ve a fer une visite.

(Restan espantats los qui dinen y diu el casat. Pren el Bobo el plat y se fa enfore)

Casat: 1640 Hahont és? Hahont està?

Bo[bo:] No sé res per aquè-ns va.

(Se eseu per menjar y destape el plat y los ausells fujen)

Bo[bo:] Valguen Déu, Jesús, Sant Antoni,
aquest ausell ere cuit
y are de así me és fuit.

1645 Que devie ser dimoni?
Com estic poc esvertit,
vaje, Déu me haurà pagat:
no-m porie fer profit
perquè lo havie robat.

(Alí se axeque de le taule y diu al Bobo)

Alí: 1650 Com va, amich? Què feu ací?

Bo[bo:] Què faré ja-u poreu veure.
Donau-me un glob de vi
que jo tenc ganes de beure.

1646. **esvertit**: deformació de *advertit*, per canvi de prefix. Té el significat de *precaució*.

Alí: Vós cometreu un pecat.

Bo[bo:] 1655 Jo cometrie quesvuia.

Alí: Mahome mos té menat
que no gustem vi ni xuia.

(*Va-se'n*)

Casat: Jermà, noltros no·l trobam.

Bo[bo:] E groses jo vos engañy.
1660 Jo pensave tondrer-vos
y tot sol som restat tos.

Fadrí: Exec-me a pegar-ly.

Mare: No cal mostrar se filase.

Bo[bo:] Jo ja no sé com eu fase.
1665 Què faré, mesquí de mi?
Vejam a se carabase
si ei haurie restat vi.

(*Treu carabase. Olore se carabase*)

Bo[bo:] Cap de des, la brave olor;
perdés que ei posaré aygo
1670 y si asò fas aumanco
tindrà de vi sabor.

Mare: Menx. Que no goze menjar?
Vostè ha menjat molt poc.

Casat: Ja he acabat de menjar.

1659. **E groses**: *en grosses*. Significa *en gran quantitat, mol''*.

1663. **mostrar se filase**: *deixar de manifest un defecte propi, fer un mal paper, cometre una acció que dóna a conèixer la poca qualitat del qui la fa* (DCVB).

Bo[bo:]   1675 Ja està sedoll com un porch,
                          emperò jo no tench res,
                          es ventre no tinch sedoll
                          perquè casi ha un mes
                          que no em pase res p'és coll.
1680 Y per millor adobar
                          no beuen vi en aqueste terre;
                          si un se vol regalar
                          se ha de ajuntar en se gerre.

(Beu la aygo que ha posat dins se carabase)

Bo[bo:]   Millor és lo que tench
1685 que aygo fresca aserenade,
                          jo m'ó bec com aygordent
                          sols per aqueste vegade

(Surt Alí y diu)

Alí: Señor, ab què l'é anutjat
                          que tant mal content se mostre?
1690 Diga bone veritat
                          perquè no torneré resposte.
                          Digue'm, señor, vosestè
                          de què està felló de mi?
                          Perquè no ly he donat vi?
1695 Si no en tench, com lí'n deré?
                          Ay, vostè qu·és tornat mut?
                          Digue, per amor de Déu;
                          mir que aquex tracto seu
                          no és tracto de home agut.

1682. Regalar-se té aquí el significat de *donar-se un gran plaer*.

1700 Si diu que no ha dinat,
vengue a berenar ab mi,
sols que fasem amistad
ja enirem a beure vi.

Bo[bo:] Què has dit, qu'estave turbat?

Alí: 1705 Dich que si no ha dinat
venga a berenar ab mi.

Bo[bo:] Enem prest, mesquí de mi.

(Van-se'n)

Casat: Ab particular amor
viscan vosestès mols de añys
1710 y que Déu nostron Señor
los vulle donar infans.

Fadri: Señor turc, en vide vostre.

Fille: Y em se puga honrrar
sempre a venir a dinar
1715 mols dies en case nostre.

(Se axecan y surten los criats y el Bobo a llevar la taule)

Mare: Més val treure mocador,

(Treu el mocador)

tastarem ses casques nostres
y serà conexedor
que 'vui són estades nocés.

(El casat posa la mà dins el mocador y diu la mare)

1713. **em se:** per *ens* (cf. nota al vers 868).

1717. **casques:** una *casca* és una espècie de coca circular, foradada en el centre, feta de pasta ensucrada i untada d'ou.

Mare: 1720 Prenguen més, axò no és res.

Casat: Señore, jo no en vui més.

Bo[bo:] O me done, don recabte
en aquest palagrí pobre.

Mare: Jau, veis aquí una casque.

(Dóne-li une garrove)

Bo[bo:] 1725 Com casque? Axò es diu garrove.
A mi garrove? A mi?
Que som jo mul somerí?

(Surt Sant Honorat)

Fadrí: Què buscau en este terre?
Digau lo que demenau.

Ho[norat:] 1730 Los meus jermans jo buscave;
jo feré pau y no guerre.

Fadrí: Jo prec que nos vullau dir
per quin fi sou arribat.

Ho[norat:] Perquè vos vull convertir.

Fadrí: 1735 Sebeu com enau errat!

Bo[bo:] Gloriós Sant Honorat,
està bo? Malalt? Què fa?

Ho[norat:] Bo. Y vós que heu renegat?

Bo[bo:] Jo som molt bon christià.

Fadrí: 1740 Christià? Ay quin brivó.

Casat: E ell heu diu per burlar.

Bo[bo:] Jo no me'n vull destornar.

- Fadrí: Veniu así, asotem-lo.
- Bo[bo:] Que em voleu donar falaque?
- Fadrí: 1745 No, ja eu sentireu e dir.
(Tots plegats ly peguen y diu el fadrí)
- Fadrí: Tu te ets gosat atrevir
a girar-te sa casache.
- Ho[norat:] Perau-me, prech, une estone.
Voltros viviu enganats
1750 perchè estau emberessats
en los llasos de Mahome.
No veis que la vostre llei
no és la lley vertadere
ni Mahome no és rey
1755 del cel, del mar ni de la terre?
- Casat: Axò vós eu provereu?
- Ho[norat:] Señor, sí, devant totom.
- Casat: Vós eu provereu? Y com?
- Ho[norat:] Are metex se veurà.
- Casat: 1760 Suposat que jo tench set
fasem aqueste partide,
que si vós de aquexa ergile
em feis sortir aygo vive
jo no creuré en Mafumet.
1765 Veje vostè com se trobe,
veje si ly està bé,
veje si gose o no gose.

1744. **falaque**: *tupada, acte de pegar fort* (DCVB).

1748. **Perau-me**: té el significat de *parau-me esment, escoltau-me*.

- Honorat: Si gos, deis? No goseré?
(*Ejonolle-se y diu*)
- 1770 Ja veis se necessitat
en què estic, mon Creador,
donau-me forse y valor
per fer lo determinat.
No és per le honrre, Pare Etern,
que tindré si asò alcans,
1775 sinó que aquests luterans
haurien de enar infern.
No per desonrre tampoc
que per tot el món tindrie,
sinó que aqueste gent anirie
1780 a penar sempre en el foch.
Y per axò es vax pregant,
Jesús Déu Omnipotent,
que de así vaje brollant
aygüe contínuament.
- Bo[bo:] 1785 Aygua ha de axir de aquí,
No me'n puc aconortar;
sens més ni manco pregar
en faríeu surtir vi.
(*Pegue golpe Sant Honorat y no surt aygüe*)
- Fadrí: Com, Honorat, no feu més
1790 no veis la sante persone
renegarem de Mahome.
- Casat: Call, vosestè; dex-lo fer,
vejam hahont erriberà.

1789-1791. Aquí deu faltar un vers, sense el qual la mètrica falla i el sentit de la intervenció s'ha de deduir.

- Jo vull veure què ferà,
 1795 jo em vull donar aquex plaer.
- Ho[norat:] Jesuchrist Déu vertader,
 Jesuchrist fill de Déu viu,
 Vós voleu que un gran riu
 surte de mos ulls primer.
- 1800 Voleu que els ulls pecadós
 llansen llàgrimes sens par,
 voleu que sens may perar
 llansen llàgrimes los dos.
 Llansen llàgrimes de sanch,
- 1805 llansen llàgrimes sens par,
 llansen aygo per regar
 fins que este pols torn fanch.
 Vós heureu volgut provar
 si molte fee tenc en Vós,
- 1810 no puc may desconfiar,
 plorau per més refermar.
 Ploren mos ulls pecadós,
 ploren puis és ocasió,
 rahó tenen de plorar,
- 1815 ploren que poden plorar
 'vui sens consolatió.
 No tenc de desconfiar
 encareque tal turment,
 perquè jo sé clarament
- 1820 que Vós me heu de judicar.
 Vós sou qui me haveu cresat,
 Vós sou qui me haveu de matar,
 Vós sou qui haveu de donar
 remey en necesidad.
- 1825 Vós sou aquell qui castiga,

Vós del cel teniu la clau,
Vós a uns hòmens matau
y a altres donau vida.
Penes, contents, turmens,
1830 forse, poder y valor,
jo sé que està en Vós, Señor,
entregar-o a las gens.
Infinit poder per dar
teniu Vós, mon Salvador;
1835 suplic vullau ajudar
en aquest gran pecador.

(Pegue golpe segone vegade y no surt aygiie)

Fadrí: Com va? Estau asatiat?
Ay, que ens-e dava entenent.
Are ja veim clarement
1840 que lo que ha dit no és estat
altre cose sinó vent.

Bo[bo:] Jo ja tench bon i provat
que sou manco que sor noya.
Enau-i de bo, Honorat,
1845 que a las tres se'n va la joie.

Ho[norat:] Jo ja tinch vist, Señor meu,
que no puch alcansar aygo,
però mos pecats són cause
que he fets contre mon Déu.
1850 Jo trop que primerement

1837. **asatiat**: per *assaciat*.

1843. **noya**: no és gens clar que al manuscrit digui *noya*. No sabem trobar el sentit excate del vers.

1845. Li vol dir que si a la tercera temptativa no ho aconseguix, haurà fracassat.

- serà justítia y rehuó
 que com a bon penitent
 vos deman, mon Déu, perdó.
 Segonement demenar
- 1855 vui de Vós ajude bone
 ab què jo pugue alcansar
 que aquets vullen dexar
 a son Déu traydor Mahome.
 Finalment, Señor, voldrie
- 1860 que Vós me dàseu poder
 per fer lo que he emprès a fer;
 ja és cert que millor serie.
 Suposat que jo encare
 no he pregat vostre Mare
- 1865 molt estimade Marie,
 que lo menos de bon cor
 la prec piadosament
 perquè me alcanseu valor
 per conseguir mon intent;
- 1870 y axí a Vós, Marie,
 prec que em doneu tal poder
 perquè alcans lo que he emprès a fer
 a Vós me'n coman, Marie.

*(Pegue tercere vegade cop e surt aygiie y tots los circumstans han de
 llensar-se a Sant Honorat dient tots plegats cridant)*

- Tots: A los meus déus renunciï
 1875 y en lo vostro confiï.
- Ho[norat:]: Gràties vos fas, Marie,
 de tan grandíssim portento,
 suposat que ningun die
 he tingut may tal contento.

1880 Y gràties fas també
a Vós qui me haveu cresat,
puis vos sou humiliat
a fer-me tan gran mercè.

(*Van-se los moros*)

Bo[bo:] Tan gran mercè, Honorat,
1885 de la divine potèntie
heu rebut per santetat;
vax-me'n a fer penitèntie.
Jo no tenc de menjar res,
pa ni vi ni escudelle,
1890 no me ha de pasar res més
per aqueste gargamelle.
Jo ja em som determinat
de no ser home del món
y are vui a totom
1895 donar molta charitat.

Ho[norat:] Tendríeu, dons, mon amich,
pel cas un trosset de pa?

Bo[bo:] Jo pa? A fee de christià
que ha deu añys que no n'è vist.
1900 Si jo n'evia de mester
ja en tendrie per vocèntie,
però fas compte de fer
desí en evant penitèntie.

(*Va-se'n Sant Honorat*)

Bo[bo:] Un sol pa que tenc en case
1905 que ley agués comenat

1901. **vocèntie**: per *vocel·lència*, contracció de *vossa excel·lència*. Sembla clara la influència del castellà *vucencia*.

y jo que no hagués menjat...
Perdés, que fore estat ase!
Vejam si me heuran robat
es regalet des paner.

(Pren el paner y mire de dins dient)

1910 Jo tenc es pa recolat
y tot lo que he menester.

(Y ha de seure y dir)

Jo ly he dat entenent
que tindré vide faixuga.

(Treu una llatuga del paner y diu)

Perdés, la brave lletuga
1915 per fer axir se talent.

(Treu un rave de pener y diu)

Ay lo perro, hahont estave?
Hahont jeie es compañó?
Tenrre tu no ets molt, no.

(Treu un peu de porcelle y diu)

Aquest peu de porcelle
1920 ei à: tot que sie tant mal,
enque estiga ple de sal
jo tenc male gargamelle.

(Pegue bosinade a se llatuga y quant ne pega en el rave diu)

1919-1922. Fragment confús. L'interpretam com que el Bobo diu que, per molt dolent que sigui el peu de porcella i per molta sal que tengui, se'l menjarà perquè té gana (encara que no hem trobat documentada l'expressió *tenir mala gargamella* amb aquest significat).

Llamp que s'és de reveit:
bon couet a s'ortolà
1925 qui l'à menat a llemit
de regar-lo, però ja
veurem qui manco porà.

(En sortir Sant honorat ha de pegar moltes bosinades y quant Sant Honorat parle el Bobo llanse el bosí de se boca a poc poc)

(Surt Sant Honorat dient)

Ho[norat:] Pietat, pietat tenc
del qui el món ha dexat;
1930 deu estar mort de talent,
no sé si es serà cansat.
Jo no sé si és viu o no
ni tampoc si serà mort
y sols que·l cor se confort
1935 ly vui dur provisió.
Ha volgut fer abstinèntie
del seu viure regalat;
no sé si es serà cansat
de fer tan gran penitèntie.

(Gira-se en el Bobo dient)

1940 Marie Verge divine,
esò serà el penitent
qui vol fer tal vide?

Bo[bo:] Jo he tengude talent.

1923. **reveit**: *migrat, escarransit*.

1925. **llemit**: la grafia és clara. Ha de significar que li ha escatimat l'aigua. Potser té relació amb *llemina, brusqueta molt prima*.

- Ho[norat:]   Vós voleu menjar mel
 1945   y a Jesús agredar.
                   No: trebai heu de pasar
                   si voleu entrar al cel.
- Bo[bo:]   Y qui diu que jo menx mel?
                   Pa y rave he menjat,
 1950   y si es dic la veritat
                   ere més agre que fel.
- Ho[norat:]   Un die es vax demenar
                   que em dàseu un tros de pa
                   y diguéreu: no n'í-à.
- Bo[bo:]   1955   Jo no en tenie per dar.
                   (Va-se'n. Cante un to Sant Honorat vestit de Arcabisbe)
- Ho[norat:]   Ajudau-me, Salvador,
                   ajudau-me Vós, Marie,
                   perquè és arribat el die
                   de dar la ànime mie
 1960   en les vostres mans, Señor.
                   Que un pecador com jo
                   are haje de morir
                   sens gens de pesar dehir.
                   De los pecats emperò
 1965   lo que are vos deman
                   el que vulleu dar perdó
                   a un pecador tan gran.
                   Señor, jo haurie volgut
                   estar sempre servint-vos
 1970   y que may hagués tingut

pecats, culpes ni errors.
Déu meu, jo no tenc confort
per demanar-vos perdó
dels pecats contritió,

1975 de veres chrec.

(Reture's un poc)

Jo som mort.

(Cau mort. Surt el casat y diu)

Casat: Com Sant Honorat mort és
a Vós suplich Sant Miguel
que ly hajes fet bon pes
perquè sie entrat el cel.

(Surt es fadrí dihent)

Fedrí: 1980 Com mort és de tal manere,
totes les tristós són nostres;
jo prec, gloriós Sant Pere,
que ly obrigueu las portes.

(Surt la Mare dihent)

Ma[re:] Com are are s'és seguit
1985 ja no l'em de veure pus.
Jo vos suplich, bon Jesús,
que al cel lo hajeu acullit.

(Surt la fille dihent)

Fille: Com, frare, tan gran dissort,
tan gran dissort en un die?
1990 Une tan cuitade mort
a Vós eu coman Marie.

(Surt el Bobo y diu)

Bo[bo:] Què són tan grans crits que feu?
 Ay, ja s'és mort, es perdiu,
 ja s'és mort gràcie a Déu
 1995 com ja no·l veurem més viu.

Casat: Anau-vos-ne si voleu;
 la mort és mal sense cure.
 No ehy à sinó que l'entrem
 y quant allà dins serem
 2000 ly farem la sepulture.

(Van-se'n ab Sant Honorat mort)

Bo[bo:] Un sant molt eventetjat
 és aquest sant, emperò
 un die em feu tant felló
 que no em pot exir des cap,
 2005 de manere que un die
 pregave a Déu vertader
 perquè ly donàs poder
 de fer brollar aygo vive.
 Y jo vax dir: Honorat,
 2010 bono, bé, mirau así:
 ni més car ni més marcat
 en poreu fer axir vi.
 Y ell va estar encarat
 de treure s'aygo de ellà
 2015 Tan ferm me desegredà
 que no em pot exir des cap.
 Sempre pens ab aquell die:
 si treu vi lo desdixat
 are veix que no hey haurie

1993. es perdiu: podria ser una deformació eufèmica de l'expressió *es pardall*.

- 2020 sinó aficar es cap.
Per axò Nostro Señor
l'à benignement castigat
are sebrà la primor
de treure vi si no en sab.
2025 Més val are que me'n vaje
cuitant a setorrar-lo
perquè quant no ey sia jo
no pendran bone tonade.

(Camine un poc y diu)

Aleluia, aleluia.

(Surt un capellà y diu)

- Cap[ellà:] 2030 Callau, compare.
Bo[bo:] Què hei à?
Cap[ellà:] Dich que no canteu tan fort
que Sant Honorat és mort.
Bo[bo:] Dons si és mort, com me sentirà?
Cap[ellà:] Compare, mirau así,
2035 no digau aleluia
Cap[ellà:] Dons, què diré, capellà?
Requiem eternam?
Cap[ellà:] Sí.
Bo[bo:] Vaje, señor. Molt bé està.
Requiem eternam.

(Va-se'n)

2026. **setorrar-lo**: per *soterrar-lo*.

2036. **Cap[ellà:]**: hauria de dir Bobo.

(Surten dos o tres capellans qui aporten Sant Honorat a setorrar y quant obrin el vas respon une veu dins qui diu ab tristor: NON SUMUS DIGNI. Aquí matex fugen tots y després tornen segone vegade y la veu respon: NON SUMUS DIGNI. Van-i derrere vegade y diu la veu: NON SUMUS DIGNI.)

[Bobo:]   2040 Señor, ja vex que Vós
                          ens haveu volgut mostrar
                          que aquest sant no pot estar
                          entre tan grans pecadors.

(Prenen Sant Honorat y van-se tots)

FI DE LA COMÈDIE

[EPÍLEG]

Bo[bo:]   Une molt il·lustre vide
2045   ha fete Sant Honorat
                          per lo que a no dir mentide
                          vui dir la veritat:
                          crec que Déu ly heurà dat
                          la més adornade sille.
2050   És de fee que el Pare Etern
                          dóne la sille major
                          en el qui el servex millor
                          y dóne major infern
                          en el més gran pecador.

2055 Y com de aquex modo pas,
és cert que Sant Honorat
en el cel serà molt honrrat
encareque és veritat
que así no se'n fa cas.

.....

Rey de espase, deu de bastos, onse de copes, as de oro.
Deu d'oros, rey de copes, as de bastos, onze de espases.
As de copes, onse de oros, deu de espases, rey de bastos.
Onse de bastos, as de espase, rey de oro, deu de copes.

La lectura dramatitzada de la *Comèdia del gloriós SANT HONORAT* es va dur a terme el dia 15 de gener de l'any 1999, revetla del patró, a l'església parroquial d'Algaida a càrrec de **TEATRE M...**, sota la següent distribució de papers i càrrecs.

SANT HONORAT - PERE **FERRAGUT** *de can MINDONA*
MORA CASADA i MARE - CRISTINA **GARCIA**s *de ses CASES NOVES*
VEU i DIMONI - BIEL **GOMILA** *de can LLANERES*
PATGE i MORT - MIQUEL ÀNGEL **JANER** *de ca na MENA*
PARE, CASAT i DUC - JORDI **JUAN** *de can SALEM*
BAR, BARIA, BARETA i MENDIGO - BIEL **MAYOL** *de can PANSA*
BOBO, AMET, PERE, PRÒLEG i EPÍLEG - XESC **MIRALLES** *de son LLUC*
VICARI GENERAL i CAPELLÀ - LLORENÇ **OLIVER** *de can RAMONA*
MARIAM - MARIA FRANCISCA **OSUNA** CALDERONA
LLUÍS i SENTENCIAT - RAFEL **PUIGSERVER** *de ca sa METLERA*
DIDAC i ENAGISTA - MIQUEL **PUIGSERVER** LLUBINER
MARE - ANTÒNIA **RAMIS** RATA
ALÍ i COIXET - PERE **SALAS** *de can SALAS*
MORA FADRINA i FILLA - MARIA FRANCISCA **SASTRE** *de can PRATS*
MORO i FADRÍ - SEBASTIÀ NADAL **URREA** *de s'AGÈNCIA*

ESPAI ESCÈNIC i DIRECCIÓ - **JAUME FALCONER**

MARIA FRANCISCA **OSUNA** - FLAUTA
MIQUEL **PUIGSERVER** - PERCUSSIÓ

COMPOSICIONS MUSICALS - EUGENI CANYELLES
PRÒLEG del PROGRAMA de MÀ - JOAN MAS I VIVES
ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC - ANTONI ARTIGUES

BARTOMEU FERRAGUT - CONSTRUCCIÓ FERRERIA
CATALINA PERELLÓ - CONFECCIÓ ESCENOGRAFIA
ANTONI SASTRE - AJUDANT d'ESCENOGRAFIA
GABRIEL MUNAR - FOTOGRAFIA d'ESCENA
TITOIETA RÀDIO - COMUNICACIÓ

AGRAÏMENTS: FAMÍLIA MULET, ANTONI RIUTORT, JOAN FONT,
BERNAT CAPELLÀ
AMB LA COL·LABORACIÓ de: l'AJUNTAMENT d'ALGAIDA, CONSELL de
MALLORCA, GOVERN BALEAR, sa NOSTRA i la CAIXA

Aquest volum, sisè de la col·lecció Pere Capellà, titulat *Comèdia del gloriós Sant Honorat*, a cura de Víctor Mulet Mas, ha estat publicat amb motiu de la festa de sant Honorat, dissabte dia 16 de gener de 1999, coincidint amb la representació, per part de Teatre M, d'aquesta comèdia.

6

edicions
pere
capellà

Consell
de Mallorca

AJUNTAMENT
D'ALGAIDA